Массе а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газета арадувл 1923 шера денз • ШОАТТА, 19 январь, 1974 шу. • № 9 (1526). • Мах 2 кеп.

ПАРТЕ ДОШ НАХА ДIАДОВЗИЙТА

Нохч-Гlалгlайчен коммунисташа, берригача къахьегамхоша дег тlаpa къоабалъеши шоай балха денале программа лоархlаши тlайиццай 1973 шера КПСС ЦК декабрьски Пленума решенеш, КПСС ЦК партега, советски халкъага даь Кхайкарал, укх деношка кепатеха арадаьнна промышленностеи юрта боахамеи 1974 шера социалистически яхь йоаржаярах КПСС ЦК, СССР Министрий Совето, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК даь соцамаш. Укх деношка дlахьоча собранешкеи митингашкеи болхлоша, колхозхоша, Iилмаи культураи болхлоша цхьанне санна массане а йоах, шоай Даьхен низ чlоагlбара хьинас а хьаькъал а кходергдоацилга, тlайийду 1974 шера керда толамаш дахара социалистически декхараш.

Наьха творчески инициативана керте оттар, цар низи хьинари тlайийца социалистически декхараш толаме кхоачашдара тlадерзадар партийни организацей доккха декхар да. Из кхоачашдара эггара хьалха данза даргдоацаш да КПСС ЦК декабрьски Пленума решенеш, партегеи советски халкъагеи даь Кхайкхарал, 1974 шера социалистически яхь йоаржаярах дола соцамаш берригача къахьегамхошна дlадовзийтар, цар чулоацами маlани хlаране дег чу дужаргдолаш пропаганда яр, парте XXIV съезда решенеш кхоачашъеш партенеи советски халкъаи карагlдаьннар дlадовзийташ хьалха даханза даргдац вайна хьалхашка уттадеча кердача декхарий lалаьмате боккха лоархlам а уж мел боккхача маьхе да а.

КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК даьча соцамаш тlа белгал мадарра 1973 шера лакхъеннай халкъа боахам дегlабоалабара темпаш, айбеннаб советски наьха вахара беарам, эшшаш йола предпосылкаш вlаштlехьъяьхай КПСС XXIV съезда Директивашка белгалдаь керттера хьокхамаш толаме кхоачашдара.

Хlанз, пятилетка диълагlча, къоастамбеча шера деррига а тийша да хlapa къахьегама коллектива, хlapa болхлочоа уж предпосылкаш чакхйоахача творчески къахьега харах, шоай низ, хьинар, хьаькъал кхо ца деш цар къахьегарах.

Керттердар латт вай пропагандисташа, агитатораша, политинформатораша, кепайоазоно, телевидене, радиос пятилетка диълагlча шерара доккхий декхараш кхоачашдара яьржача дерригача халкъа социалистически яхье ший моттиг лаха хlapa къахьегамхочоа новкъостал дарах. «Тахан вай долаш мел дар а кхоана вайна карановкъостал дарах... хlара советски сага творчески болх гlа мел даргдар а вайх воаех, хlapa советски сага творчески болх бе харах сакхетам лакха, профессиональни кийчо йолаш, бехктобе харах сакхетам лакха, профессиональни кийчо йолаш, бехкхам хеташи дисциплина йолаши хилара тийша да», — йоах КПСС ЦК Кхайкхарал тlа.

КПСС Центральни Комитет болхлой классага, колхозни ахархошка, интеллигенцега, коммунисташкеи комсомольцашкеи кхайк. Партийни организацей декхар да беш бола болх хlapa къахьегама коллективана гучаяханза йиса торонаш гучаяха, уж халкъа боахама гlулакх де оттае гlодергдолаш дlабахьа. Иштта бу шоай болх СССР хьаль 50 шу дизара цlерагlча Грозненски химически комбината, Ахриев Гlапура цlерагlча Назрановски «Электроинструмент» завода, Грозненски района «Ермоловский» коа тlарча оалхазарий совхоза коммунисташа. Укхаза цехашка, хlapa производственни участке партеи правительстваи документаш дlадовзийташ гучайоах пайда эцанза йола торонаш, тlайийду доккхагlа дола социалистически декхараш, встречни планаш.

Республика къахьегамхоша толаме чакхдаьккхад пятилетка кхоалагlа хоадамбу шу. Бакъда цо къайла дахьа йиш яц долаш долла кхоачамбоацараш. Вай наха юкъе беча кхетама балхо нах лорабеза карагlдаьнначох тоъам хинна, сатийна Iоховша безам хиларах. Узбекски ССР халкъий Доттагlала орден дlалуш новкъоста Л. И. Брежнева аьлар: «Хlаьта, хетаргахьа, нийса хургда нагахьа санна вай воашта карагlдаьннараш, уж вай да а да, кlезига а дац, лархlа тlа ца дерзаш, кхоачамбоацараш дlадахара, ца деш дитараш дара, цхьаи дешаца аьлча иштта е вешта вай хьалхашна гlолга юха мел теттар дlадаккхара вай тlадерзе».

Пропагандистски, наха юкъе кхетама болх беча, гойтара агитаце средстваех хьаькъалца пайда эца беза шера хьалхарча деношка денз социалистически декхараш кхоачаш миштa ду тlахьожам лоаттабара, производстве хьалха латтарий опыт шерра дlайовзийтара, тlехьабусараш тlехьанхебара. Эггара чlоагlагlа хьаллаца еза встречни планаш тlайийеш йола производственни коллективаш.

КПСС ЦК декабрьски (1973 ш.) Пленума решенештеи парта Центральни Комитета Кхайкхаралаи пропаганда елга ханна йола компани яц, из йlаьхха ханара лоархlамегlара декхар да.

Наха юкъера кхетама болх айбара, цох боза пайда дукхагlа хилийтара хиланза даргдоацар да кулгалдеча партийни, советски, профсоюзни, комсомольски, боахама болхлоша цу балха юкъе хьинаре дакъалацар.

Хlapa къахьегача коллективе тlаlертта, де лерхlар фуд ховш политически болх бар — пятилетки къоастамбеча шера бехктонхаме декхараш толаме кхоачашдара хиланза даргдоаца гlулакх да.

ЕРРИГА ТОРОНАШ ОАРЦАГIЪЯХА

БУРУВ ДЕТТАРАШ ДАГАБУВЛ

КПСС ЦК партегеи советски халкъагеи даьча Кхайкаралочlоагlа къахьегама хьинар айдаьд Карабулакски бурув тохара балхий управлене мехкдаьттахой.

Массайолча буровойшка, цехашка, кхыча производственни объекташка чакхъяьлар КПСС ЦК Кхайкарал дувцаш йола собранеш. Мехкдаьттахоша дег тlаpa къоабалду из документ. Хьамсарча партена дош лу цар пятилетка диълагlча шера болх кхы а дикагlа бе.

Цу тайпара собрани хилар № 20 — Серноводск яхача буровой. 1973 шера план ханал хьалха кхоачашъяра хетаяьча социалистически яхье Нохч-Гlалгlайчен бурув деттача бригадашта юкъе хьалхарчарех яр из коллектив. «Грознефть» объединенеи мехкдаьттахой профсоюза обкомои С. А. Хохоева кулгалдеча коммунистически къахьегама бригадана кхоалагlа моттиги 500 сом ахчаи премии елар. Цул совгlа, Ленинграде мах боацаш цхьа туристически путевка а елар. Буровой мастера С. Хохоевеи, бригада профорга бурильщика В. Ускоевеи, иштта кхычаои дег тlаpa баркал аьлар шоай къахьегама лакха мах барах. Ийслагlча пятилетка диълагlча шера кхы а дикагlа къахьега дош делар бригадас. Шера план 5 декабре кхоачашъедош делар.

Дукха нах бар производственни гlулакхаш дара база коллектива собране. Боккхача теркамца ладийгlар гулбеннараша КПСС Сунжечски райкома хьалхарча секретара Г. Г. Самарске Iодийшача КПСС ЦК партегеи советски халкъагеи даьча Кхайкаралга коллективо дег тlаpa къоабалдир из.

Прокатно-ремонтни цеха, электрооборудованеи электроснабженеи электромеханикаша И. Д. Тюляниновеи, А. В. Разумовеи цеха коллектива цlерагlа дош делар пятилетка диълагlча шера план кхоачашъе. Укх шера 150 эзар киловатт-сахьат электроэнерги кхое, буровой электрически оборудованена еш йола монтаж 2—3 ди хьалха яь яккха а декхараш тlайийцар. Механически мастерской токара Л. А. Ивановас ший токарни участка коллектива цlерагlа укх шера 9 эзар метр бурильни гурбашта ремонт е дош делар. Дика чакхъяьлар Карабулакски бурув тохара балхий управлене партийно-боахама актив а. Пятилетка кхоалагlча шера коллективни договор кхоачашъяра хетаяь докладаш йир управлене начальника А. Ш. Косивченкоси, профсоюза групкома председателя В. А. Семесиновеи.

Собране къамаьл даьча газоэлектросварщика В. Ф. Васильковеи, РПТС-а начальника В. В. Кайповеи, керттерча экономиста И. Н. Дементьевеи дег тlаpa къоабалдир КПСС ЦК партегеи советски халкъагеи даь Кхайкарал.

Пятилетка диълагlча шера план ханал хьалха кхоачашъе дош делар цар.

Б. АЛЕКСЕЕВ.

КЪАХЬЕГАМА ВАХТЕ

«Старогрознефть» НГДУ чуйоагlача гlишлой - монтажни управлене столярни мастерской гулбелар плотникаш, каменщикаш, монтажникаш, бетонщикаш, болхой, столяраш.

Гулбеннарашка къамаьл дир партийни бюро секретара Петр Тихоновича Демонова.

— Новкъостий, — аьлар цо — укх деношка арадаьннад исторически лоархlам бола вай парте ши документ. Уж да КПСС ЦК партегеи дерригача советски халкъагеи даь Кхайкарали, КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК 1974 шера халкъбоахама план ханал хьалха кхоачашъяра. Ерригсоюзни социалистически яхь шерагlа йоаржае аьнна бола соцами. Шинна документа тlа, — дувц дlахо Демоновас — вай партеи правительствоси тlахьех вай мехка коммунисташ, деррига советски халкъ ийслагlча пятилетка диълагlа шу хьинар айдаь чакхдаккха, 1974 шера халкъа боахама план ханал хьалха кхоачашъе.

Цул тlехьагlа къамаьл дир гlишлоюи еча участка начальника Михаил Михайловича Минайло.

1973 шера план тха коллективо 104 процент кхоачашъяьй. Сона бакъахьа хет 1974 шера гlишлой-монтажни балхий план 28 декабре кхоачашъе декхар тlайийцача.

— Вай парте уж документаш дег тlаpa къоабалду оаха. Дlахо а социалистически яхь лелаеш хlара дийнахьара норма 120—140 процент кхоачашъергья тха коллективо — аьлар слесарий - монтажникий бригадиро Исаак Магусовича Спиглоз. Цу хьакъехьа кхы а дукха къамаьлаш дир гулбеннараша.

Гlишлойхоша тlайийцар укх тайпара декхараш: 1974 шера гlишлой - монтажни балхий план 28 декабре кхоачашъе. Маяковске цlерагlча городке I Май тlакхоячаш бахача наха дола 70 квартирах латта пхезза вlаштlардаь цlа эксплуатаци дlачудала. Брагуны яхача моттиге II кварталагlа мехкдаьтта шелдеш йола установка хьалъяь яккха.

А. ТИЩЕНКО.

ТЕХНИКА ТОАЕРИЙ ГIУЛАКХАШ

Дика толамаш доахаш къахьет бlаьстанна техника кийчъеш Сунженски района Кирова цlерагlча колхоза механизатораша.

Дlадахача шера йиълагlча квартале планагlа 18 трактор тоае езаш бар уж. Цхьабакъда хьинар айдаь къа а хьийга ийслагlча пятилетка диълагlа, къоастамбеш дола 1974 шу доладалехьа 23 трактор тоаяь яьккар цар.

Из толам баккха торо хилийтар эггара хьалха болхлой кадраш, хlapa къахьегамхочунна смежни професси а лоархlаш, дика дlаийсъяь хиларо.

Масала, мастерске дикагlйола вулканизаторщица Довматова Нина ше балха йоагlаш аьшкагlа яьча хlамашта мара сварка е ховш яцар. Тlехь-тlехьагlа дукхагlа цун безам тlаозар тракторий, машиний чархашта сварка яра балхо. Дукха хьийжар чархашта мишта «лоал» дy. Эггара тlехьагlа ше а йолаялар уж тоае. Иштта шоллагlа професси караерзайир Нинас. Хlаьта хlанз техника гоаеча хана лакха хьокхамаш гойташ къахьегара дика накъа а доал цунна из гlулакх.

Иштта, шишша а кхоккха а профессеш караерзаяь къахьегаш ба мастерске дикагlбола болхлой В. Войтенко а, Г. Костюченко а, А. Рухлин а.

В. МАЛЬЦЕВСКИЙ.

ГАЗОВИКИЙ ТОЛАМ

Пятилетка кхоалагlча, хоадамбеча шера заданеши социалистически декхараши ханал хьалха кхоачашдара социалистически яхье а баьнна дика къахьегама толам баьккхар дlадахача шера республика «Чечингазстрой» яхача специализированни гlишлон-монтажни треста коллективо. Ханал ворхl ди хьалха кхоачашъяьй тресто гlишлон - монтажни балхаш дара шера план. Республике хьал а яь эксплуатаце дlаеннай 86 километр йола газови сеташ, газ чуйиллай 16200 квартирашка. 1972 шераца нийсдича 9 процент лакхъеннай балха овсарле. Треста болхлой, инженерно-технически болхлойи гlулакхера нахи бlубенна ба ийслагlча пятилетка къоастамбеча диълагlча шера план а ханал хьалха кхоачашъе.

Пятилетка хьалха латтараш

ДИКАГIЧАРЕХ ЦАI

Нохч-Гlалгlай гlишлошъеча управлене СМУ-1 гlишлонхошта дика вовзаш чlоагlа лоархlаши ва электросварщик, цхьоалагlча участка профсоюза постройкома председатель Сатуев Мутуш. Дикагlвола общественники производственники хиларал совгlа шийца къахьегаш болча новкъосташца безаме, lимерза товш ва из. Моллагlа кердадар балха юкъедоаладеча хана эггара хьалхарчарца из хьаллоац цо. Гlишлонхошта юкъе яьржача социалистически яхье даим хьалха латташ хьавоагlа из.

1974 шера хьинар айденна къахьегара партега, советски халкъага КПСС ЦК даь Кхайкарал чlоагlа раьза хинна тlайийцар цо. Из лоархlаме документ дlадовзийтар участкерча гlишлонхошта. Тlаккха цо гlишлонхошка аьлар: «Накъостий, КПСС ЦК-с даьча Кхайкаралю вай тlахьех бокъонца уйла а яь укх пятилетка къоастамбеча шера цlенхаштта вай болх тоабара. Вай участкера ши бригада мара яц Злобина методах хозрасчетагlа къахьегаш. Цар опыт хьа а ийца массе йола бригадаш хозрасчетагlа къахьегаргдолаш, гlишлонхой балха экономически эффективность лакхъергйолаш гlулакх де деза вай». Цу гlулакха чlоагlа раьза хилар гlишлонхой. Сихагlа, дикагlа, дlадолар кlезигагlа долаш гlишлош хьалъяра керда декхараш тlайийцар цар. Дика гlулакх дlалоладеча массаза а эггара хьалха инициатива хьаллоацаш ва из.

Электросварщика балха тlа йоккха опыт Iоаяьй Мутуша ше цу профессегlа къахьегаш волча 30 шера. Ший опыт дlа а луш цо хьалкхебаь дукха специалисташ ба, хlаьта царех массехк саг хlанз цо къахьегача № 1 йолча гlишлой-монтажни участке а ва. Ший балхах дика кхеташ хиларо новкъостал ду цунна хlара сменагlа нормаш 130—140 процент кхоачашъе, цхьаккха брак а ийсъялийташ ше беча балха юкъе.

Социалистически яхье хьалха латтар хиларах тарра дукха совгlаташ тийнад Сатуев Мутуша. Царна юкъе я ткъаьх сийлен грамоташ, ахчан премеш. СМУ-1 гlишлонхошта юкъе хьалхарчарца коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цlи еннай цунна. Дlадахача шера башха дика толамаш дахарах цунна еннай «Социалистически яхье котало яьккхар» яха значок, иштта цо лелаеш я «РСФСР социалистически яхьа отличник» яха значок а. СМУ-1 сийлен книжка тlа йихьай Мутуша цlи.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

СУРТА ТIА: электросварщик М. Сатуев.

И. ПЛИЕВА сурт.

ШУРА ДУКХАГIА ЙОАККХ

Дика кийчо яь Iанга баьхкар республикера хьайбаш лeладераш. Шортта Iалашдэь доакъар, дика кийчъяь помещенеш яр. Цудухьа укх шера январе соахка цу бетта хиннaчул лакхагlа хьокхамаш долаш хьайбай продукташ йоах дуккхача боахамий фермашка.

Укх шера январа хьалхарча ах бетта республике гlолла паччахьалкхенга ехка шура соахка цу хана ехкачул 22 пропент дукхагlа я.

Дика дlахьу Iан хана дукха шура йоаккхилга Грозненски района боахамашка. 44 процент соахкарчул дукхагlа шура паччахьалкхенга ехкай цар. Малгобекски районе — 1,6-зза, Надтеречни районе — 1,5-зза, Наурски районе — 1,3-зза соахкарчул дукхагlа ехкай шура. Иштта дукхагlа йоакх шура Сунженски, Урус-Мартановски, Шалински районашка а.

1973 шера 16 январе ехкачох масса процент шура паччахьалкхенга укх шера 16 январе кхаччалца ехкай хьахьокх лохехьарча сводка:

Ачхой - Мартановски район	94
Веденски район	—
Грозненски район	144
Гудермесски район	121
Малгобекски район	164
Надтеречни район	151
Назрановски район	97
Наурски район	130
Ножай - Юртовски район	—
Советски район	—
Сунженски район	112
Урус - Мартановски район	112
Шалински район	135
Шелковски район	92
Республике гlолла	122

ХЬАЙБАШ ЛЕЛАДЕРИЙ КЕРДА ДЕКХАРАШ

Шелковски района «Червленский» колхоза хьайбаш лeладераша чlоагlа раьза хинна тlайийцар ийслагlча пятилетка диълагlа, къоастамбеш дола шу беркатегlа а овсарегlа а хилийтара тlахьехаш КПСС Центральни Комитето партега, советски халкъага даь Кхайкарали, «1974 шера лаьттанареи хьайбашкареи продукташ дукхагlа яхара кийчъяри дукха юрта боахама болхлоша лелаеча Ерригсоюзни социалистически яхьа хьакъехьа» КПСС Центральни Комитета, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ Центральни Комитета баь соцамаш. Уж лоархlамера документаш дувцаш хиннача шоай собранешка колхозхоша гучадаьхар соахкара кхоачамбоацараш, белгалдир дийнна гlалаташ дlахо ца хилийтара йола хьалда наькъаш, гучаяьхар пайда эцанза йола торонаш, цу торонашка хьежжа тlайийцар керда доккхий социалистически декхараш.

— КПСС Центральни Комитето партегеи советски халкъагеи даьча Кхайкарала жоп а луш, тха хьайбаш лeладераша дош деннад 1974 шера 406 тонн шуреи 600 тонн дулхи паччахьалкхенга дохка, аьнна, — дувц колхоза керттерча зоотехника Мазаев Султана. — Декхараш доккхий да. Керда шу хьахиннача хьалхарча деношка денз дlаболабеннаб хьайбай продукташ дукхагlа яхара тlехьара къовсам. Шоай деррига хьинар оарцагlдаьккхад цар хьайбаш дика Iaнгардахара, шура совъяккхара, тха дукхагlа даккхара. Цу гlулакха боагlаш бола кхоачам баьб доахани жаи леладеча фермашка. Цига долаш да мел эша тайп-тайпара доакъар, хан-ханнахьа хий меладу хьайбашта, ара фега лелийт уж. Зооветеринарни бокъонаш лерттlа кхоачашъю массане. Цу дерригача гlулакхаша аьттув хулийт маша лаьгl а ца деш, гlел а ца долийташ хьайбаш Iaнгардаха.

— Шоай йолаш йола еррига торонаш а лаьрхlа керда социалистически декхараш тlайийцад колхоза жа леладераша, — йоах дlахо нов. Мазаева. — Планагlа 100 Iаьхар болча, хlара бlаь жийна тlехьа 105 Iаьхар кхебе, план 5,3 килограмм йолча хlара устагlан тlера 6,2 килограмм тха даккха лаьрхlад цар. Хlаьта колхоза толашагlа болча жа Iyша тlайийца декхараш кхы а доккхагlа да.

Масала, воккхагlволча жа Iyс Исаев Хасамбека кулгалдеча жа леладеча бригада коллективо дош деннад ше Iyнал деча хlара бlаь жийна тlехьа 125 Iаьхар кхебеи хlара устагlан тlера 7 килограмм тха даккхеи. Ше денна дош цу бригада коллективо кхоачашдергхиларах шек хила везац. Хlана аьлча, хlара шера тlехкхоачашду цо ший декхараш. Чакхдаьнна шу цу бригадо белгалдаьккхар хlара бlаь жийна тlехьа 126 Iаьхар кхебарцеи цхьан устагlан тlера 5,3 килограмм биткъа хьоаса бола тха даккхарцеи. Массехк шера социалистически декхараш тlехкхоачашдеш къахьегарах совгlаташца белгал ца воаккхаш цхьаккха а жа Iу вац бригаде. Исаев Хасамбека еннай «Знак Почета» яха ордени Ленински юбилейни медали.

— Ер шу къаьстта лоархlаме да тха бригада коллектива, — йоах Исаева. — Укх шера кхоачашъе лерхl оаха пхе шера план. Цу гlулакха эша торонаш я тха. Деррига сенах латт аьлча, дизаи гlел ца долийташи жа Iaнгардахархи жа дахкар дика чакхлаккхархи. Из тха вlаштlехьдаргда аьнна хет сона, хlана аьлча тхога мел эша кхоачам боландаь: йохьаьча тоаяьча помещенешка Iа доаккхаш да жа, царна даа тайп-тайпара доакъар да. Керттера дар да мело ца еш жа дахкара лерттlа кечам бари, Iоазь Iоахарий ца къастийташ бlьцага дахари.

Хасамбека бригадана укх шера социалистически яхье яьннай коммунистий Урузбаев Iийсаин, Джаватханов Эмдеи, Тенгизов Шишойи бригадаш.

...Ди тlехьа шийлагlа хул Iaн деноu. Цу гlулакхо фермай болхлошкара дlадех беррига низ дlалуш, ди-бийса ца къовсаш къахьегилга. Колхоза доахани жаи леладераш бlубенна ба, парте тlахьехамашта жоп а луш, хьайбаш шоаш дика Iaнгардоахаргхиларахи ийслагlча пятилетка диълагlа, къоастамбеш дола шу социалистически яхье доккхий толамаш даьха белгалдоаккхаргхиларахи.

Р. МАЛЬСАГОВ.

В. И. Ленин дагалаьца

IИЛМА-ПРАКТИЧЕСКИ КОНФЕРЕНЦЕШ

Ленин дагавеха собранеш ю республика къахьегамхоша. Самарлийнахьа Грозне пионерий республикански Дворецe хилар «50 шу Ленин воацаш — ленински новкъа» яха Iилма-практически конференци.

Ленина вахарахи цо даьча доккхача революционни гlулакхахи лаьца лоашца къамаьл а даь, конференци хьайийллар КПСС Ленински райкома секретара Г. Ф. Галковас.

«Социализми коммунизми хьалъяр ленинизма исторически котало я» яха доклад йир Грозненски мехкдаьтта института воккхагlволча преподавателa исторически Iилмай кандидата В. А. Коптева. «Красный молот» завода парткома секретара В. В. Капустянова «Ленина васкеташ кхоачашдара эггара лоархlаме дола хьал хиларах тарра коммунизма материально - технически база хьалъярах КПСС XXIV-ча съездо дувцар» яхеи исторе, метта, литература Нохч - Гlалгlай Iилма - тохкама института Iилма атеизма секретара заведующе, парторганизаце секретара Д. Д. Межидова «КПСС къамий политика ленински лардаш а Нохч-Гlалгlайчене из кхоачашъяр а» яхеи содокладаш йир.

«Автоспецоборудование» опытно - экспериментальни завода керттерча инженера Х. Х. Киева «КПСС XXIV съездо оттабаь ленински никъ КПСС ЦК декабрьски (1973 ш.) Пленумеи СССР Лакхехьарча Совета сессеи решенешка», Грозненски мехкдаьтта института преподавателa Г. Ф. Баскакова «Парте XXIV съездо арахьарча политика хьакъехьа оттаяь ленински генеральни курс чакхйоаккхаш КПСС хадданза бу болх», Нохч - Гlалгlай писателий союза правлене председателa Р. С. Ахматовас «Культурни революцех йола ленински идея Нохч - Гlалгlайчене кхоачашъяр», юридически консультаце адвоката П. М. Юматовас «Социалистически обществерча демократехи дисциплинахи В. И. Ленина яьхар», Нохч-Гlалгlай паччахьалкхеи университета воккхагlволча преподавателa исторически Iилмай кандидата Лоова «Парте кулгалдара лоархlам лакхлуш хиларах йола ленински идеяш КПСС XXIV съезда решенешка» яха выступленеш йир.

Конференце дакъалаьцараша тlайийцар Ленина теоретически тlехьале, КПСС XXIV съезда, КПСС ЦК декабрьски (1973 ш.) Пленума решенеш, КПСС Центральни Комитето партега, дерригача халкъага даь Кхайкарал района къахьегамхошка дlадовзийтари пятилетка диълагlча, къоастамбеча шера план ханал хьалха кхоачашъяра уж оарцагlбахараи агитатораш, пропагандисташ тlахьехаш йола рекомендаци.

Боккха кхетам эцаш ладийгlар гулбеннараша конференце даьча къамаьлашка.

Иштта конференцеш хилар Заводской районе В. И. Ленина цlерагlча культура Дворецe, Старопромысловски районе № 37 йолча юкъерча школе.

Ю. АРТАГАНОВ.

ЛЕНИНА ХЬИЙХАЧА НАЬКЪАГІА

КРЕМЛЕРЧА ШИЙ КАБИНЕТЕ ШЕ БОЛХ БЕЧА ИСТОЛА ХЬАЛХАШКА ВАГІА В. И. ЛЕНИН.

1918 ш., 16 октябрь. Москва.

(КПСС ЦК-арча марксизма-ленинизма Института архив).

ТАСС фотохроника.

СИЙЛАХЬ-ВОККХАЧА БАЬЧЧА ВАСКЕТЕГІА

Академик П. ПОСПЕЛОВ

1974 шера 21 январе ах бІаь шу дуз советски халкъа, дерригача дунен тІарча къахьегамхой сийлахь - воккхача баьччан хьехархочуни дог детта ца луш сецача цу гІайгІанеча дийнахьа денз. Цхьабакъда цІаккха а лергдоацаш да Ленина гІулакх, цун хьехам. Владимир Ильича хьаяьчен хьалкхевьчен большевикий турпалча парте, болхлой классо, къахьегача ахархоша, советски интеллигенце массава раьза а волаш хьаллоацаш хиларах ког гІортолга а еш. Советий Мохк чІоагІен бІубешен буг ленински наькъагІа машарен коммунизман гІулакха кердача коталонашка.

1919 шера бІаьстан юкъе граждански тІема эггара халагІа йолча хана, дерригача дунен империалисташа хьал а лоацаш контрреволюционни низаш тІагІерта, Волгана гаргакхоачаш лаьттача хана, машиннаькъахой конференце бІубенна яьхад Владимир Ильича:

«ЦІаккха а эшалергдац шоаш лорадеш шоай Советски Іаьдал — къахьегамхой Іаьдал долга, шоаш лорадер котдаьлча шоашта шоай бераштен культура дерригача рузкъех, адамий къахьегама дерригача кхолламех пайда эца торо хургйолаш дола гІулакх долга хайна, ходенна, бІаргадайна дукхагІа бола болхлойи гІулакхера нахи юкъе болаш дола халкъ» (Соч., биэза гуллам, т. 38, оагІ., 315):

Къаьнача дунен дерригa низаш тІададьржар къона Советски Республика хІалакъе. Цхьабакъда социализма мехко, советски халкъо ший эшабулургбоаца низ дІахьекхар цу сийлахьча, цхьабакъда халача шерашке а, хІаьтта хьахинна социализма дуне материалью - технически гІулакха капитализма дуненал боарам боацаш мелагІа хиннача хана, бакъда морально - политически хьакъе из берригача ший моастагІел чІоагІагІа хиннача хана. Октябра сийлахь - йоккхий идеяш, машарах долча Декрета, лаьттах долча Декрета идеяш, керда дуне хьалдеш даьха эггара хьалхара толамаш дерригача дунен тІа гІолла дІадаьржар, къахьегамхой дегаш ура а оттадеш. Вай оагІув моральнии политическии гІулакха низ болаш хьаллоацар дунен халкъашта юкъерча болхлой классо. Котбаьннача революционни Россе болхлошкахьен ахархошкахьен дар империалистически тІемо гІоарал доалаьча Антанта салтий доккхо дакъа. Империалистий эскарий барт эгІабаьлар, тІа-тІа шерагІа баржаш латтар «ДІадаха Советски Россена тІера кулгаш!» яха лозунг а долаш хиина дунен халкъашта юкъера болхлой болам.

Дерригача дунен империалисташта тІема низаца Советий мохк эшабе магаызар. Цхьабакъда цар тишбир вай мохк, боарам боацаш халагІа хилийтар из дІахьалхашкахьа, социализмаген коммунизмаген гІолга.

Ленина хьалхаргІе а гуш хиннад. Советски Іаьдала а болхлой классен ахархойн чІоагІача цхьоагІон а дарда тІа, кулгаллара дакъа болхлой классага а дуташ, сихалген шоралген диллача вай мехка хІанзалца бІарга ца даьнача тайпара чІоагІа производительни низаши культурен дегІаухаргхилар, дунен халкъашта юкъерча революцена воай керттера воздействи воай боахама политикаца, воай экономически толамашца вай еогхилар. Ленин чІоагІа дог тийша хиннав империалистически оаккарашен чурча контрреволюцен бохабаь боахам тоабе. тІаена моцал дІаякхха вай мехка могаргхиларах.

Хьалхара пятилетка йистейоалача хана а тІехьа (1932 шу чакхдоалаш) вай мохк, империалисташен кІайгвардейцашен шийна яь тІема хала човшаш ерзаяь, промышленности юрта боахами юхаметтаоттабаь ца Іеш, кердача технически ларда тІа гаьнна дІачьалтазшкахьа бехав. революци ялалехьарча Россе доацаш хинна промышленноста керда доакъош хьа а дир.

1941-чей 1942-чей шерашка 1360 йоккха, дукхагІча даькъе, тІема заводаш а юкъе йолаш йола 1500 совгІа предприяти Малхбоале дІаяхьийтар шоашца 10 миллион гарга болхло, гІулакхера саг, инженер а волаш. Советски халкъа, цу даькъе советски машиннаькъахой а цу сийлахь-доккхача деналерча гІулакхо торо хилийтар танкаш, самолеташ, кхыйола тІема техника массехказа дукхагІа хьас — 1942 шера ноябре а. ХІаьта 1945 шера январе ЦІеча Эскарга кхоза дукхагІъяр йоккхий топаши танкаши, хІаьта самолеташ — воpхІаззен ахаззен гарга.

Вай эскара, вай халкъа цІаккха а лергдоацача деналерча гІулакхаша Іалашдир германски фашизм эша а яь, Советски Союзо дерригдунен - исторически котало йоакххилга, фашистски лоала кхерама кІалхардаьхар адамаш.

Немцаша дІалаьцача территорех доккха дакъ дохадаь дар. Гувнаш хиина ядар дукха советски городаши юрташи. Буржуазни газеташта шоаш интервью телаш фашистски инаралаша доккхал деш дувцар 25 шерал кІезигагІа йоацаш ха эшаргья Советски Союза гитлеровцаша дохадаь гІирсаш юхаметтаоттадара, яхаш. Цхьабакъда вай моастагІашта хийттар хилаызар. 40-гІа шераш чакхдоалаш а тІехьа тІом хьале хиннача боарамга кхоачаш юхаметтаоттайир советски промышленность, сихха хьалдора гІирсаш, юхаметтаувттадора чуІс цІеноши.

«Ший мехкацарча, социалистически Даьхенцарча безамца дебадаь, геттара дика вІашт Іехьбаьккхача къахьегама хьинар тамашаш кхолла низ болаш да. Ишта дар вайцига хьалхарча пятилеткай шерашка, Сийлахь -боккхача Даьхен тІема шерашка, тІом чакхбаьнначул тІехьагІа боахам юхаметтаоттабьчен маьрша гІирсаш хьалдаьчен шерашка, наьха турпалалахи къахьегама энтузиазмахи дизза хиннача шерашка», — йоахар новкъоста Л. И. Брежнева «Советски Социалистически Республикай Союза шовзткъе итт шу дизара хьакъехьа» доклад еш.

Советий Мехка низа лардий лард йола экономика массе оагІорахьара дегІайоалаяра йоакхо а еш, Коммунистически парте халданза кхоачашду технически прогресс мамогга дегІакхувларах, Іилмои практикои шоайла айхха лоатталеча бувзамий ларда тІа къахьегама овсарле лакхъярах, социалистически яхь шерра дегІакхувларах, экономе, режим лаьчахьалкхейи производственни дисциплина чІоагІъярах, хадданза хьалхашка латта дехкараш кхоачашдара тІаберзабаь идейно - политически болх баьза, цІенача дег тІара патриоташ, интернационалисташ, керда вахар хьинаре хьалду советски нах хьалкхебанза барг ца хиларах дола В. И. Ленина сийлахь-доккхий васкеташ.

Берригача советски наха дег тІара раьза хиина тІанийцар КПСС XXIV-ча съездо оттаяь машара Программа. Из кхоачаргъелга айхха дувзаденна да вай парте, КПСС Централни Комитета, цун Политбюро, ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева массе оагІорахьарча, хьинарерча, хьалхашка латта дехкараш кхоачашдара тІадерзадаьча гІулакхашца. «Из программа оттаеча хана, — аьлар Л. И. Брежнева машар безача низий Дерригдунен конгрессе ше къамаьл деш, — воай декхар вайна бІаргагора кхохкама кхуврчаш дІадахара новкъостал дарах, адамленна тІаессача термоядерни катастрофана кІалхаръялара пунна новкъостал дарах, кхохкам кІаьдбара мамогга тІо дарах. Цудухьа уж цІена уйлаш бахьан долаш, къахьегача дерригача адамий ираза духьа болх бу вай, болх берг а ба ши кулг вІашка ца дуллаш!».

1973 ш. № 24 йолча «Агитатор» журнала тІара лоацъяь кепатох.

«Дийна мел барел дийнагІа»

Ах бІаь шу даьннад детта ца луш В. И. Ленина доккха дог сеца. Цхьабакъда, вай халкъа цу хана а ховра Ленина идеалаш даим дийна хургйолга, цо вІашагІъеллача Коммунистически парте цун гІулакх дІахо хьоргдолга. Из иштта долга хьахьекхар бІаьш эзараш толашагІа бола болхлой, ахархой, халкъа интеллигенцех бола нах цу гІайгІанерча деношка парте а комсомоле а бахаро. Цу хана дена шерагарашерага дукхагІа хул шоай вахаре, халкъий паргІатои иразн бахьанце лоаттабеча къовсаме, тІехьале беркате хургйола нийса никъ харжаре шоаш мел ловза ког Ленина хьехамца бусташ дола адамаш. ТІа-тІа дукхагІа, кІоаргагІа наьха дегашка юви Ленина идеяш.

Ах бІаь шу хьалха цу январа шийлача деношка мехка даьлла Іаьржа, гІайгІане Іийха заводий турбаш дагайохийт Озиев Ахьмада «Ленин веннавац» яхача стихотворене мугІараша.

Дерригa лаьтта а дуненга кодам беш хеталуш даьхкача цу бирсача деношка, поэта йоах:

«Ленин веннавац вай!».
Йоах балха адамо.
«Ленин веннавац шун!».
Йоах дарза узамо...

Тайп-тайпарча халкъий поэташа шоай эггара бочагІа, хьамсарагІа дола иллеш сийлахь - воккхача Ленина хетадаьд. Цхьанна къамах цхьаккха поэт вале таМаш я Ленинах къаьстта ший дош ца оалаш, из ца хоаставеш. Цунах яздаьд датчанина Нексе, поляка Тувима, американца Голда, чилийца Неруда, немцечо Бехера, индийца Валлатхола, венгерца Иожефа, француза Вайян-Кутюрье, туркечо Хикмета, кхычар а. «Эзар шераш дІадаргда цхьа ди доалаш санна, цхьабакъда, хІаьта а йоахаш хургья Ленин яха цІи»,—йоах гІорваьнна волча немций поэта Бехера. Иштта я цунах яздеча хІара поэта уйла.

Цхьабакъда, В. И. Ленинах эггара нийсагІа, дизагІа, къаьгагІа аьннараш советски поэташ ба, царна юкъе къаьстта «Владимир Ильич Ленин» яхача поэма тІа Владимир Маяковске:

Цо
ший керта чу
бІаьш губернеш керчайора,
ЦаІ-ах миллиард
нах
лелабора.
Сахиллалца
дуне
озаш
хулар из...

Дика язъяь я Советски мехка а дунен тІарча а къахьегамхой дегашка Іаьрж даьллача деношка Демьян Бедне «Лай чоалпингаш» яха Іалаьмате говза поэта Озиев Ахьмада гІалгІай меттала яьккха стихотворени.

Къахьегама нах дукха безаш, царна эшар-дезар кІоаргга кхетадеш, царца айхха бувзам болаш Ленин хилар, къахьегамхошта боарам боацаш из дукха везаш хилар геттара дика хьахьокх советски поэтий дукххача произведенеша: С. Васильева «Ленина цІераца», Н. Рыленкова «Портретах йола баллада», Н. Тихонова «Сами», А. Твардовске «Ленини печники», иштта кхы дукхханеша а.

Эрсий а гуржий а, казахий а эрмалой а, украинций а киргизий а, иштта кхыча къамий къаьнача а къонача а поэташа яздаьд Владимир Ильич Ленинах, шоай ерригa дега йІовхал цунна дІа а луш.

Иштта баьччах иллеш, стихаш, поэмаш язъяьй вайнаьха поэташа а. ГІалгІай поэта - иллиалархочо Хамхоева йоах:

Іаьржа дуне вайна кІайдаьр...
Іуйре, сайре вайна хозъяьр
...Сийдола Ленин ва.

ГІалгІай поэта Беков Тембота йоах:

Багара доагІа дош
Сега тІоа бар цун,
Наха бу хьехам
Гуш хьежа малх бар цун
...Іа текхача кхоллама
Маьлха зІы санна,
Дукъ лайнача адама
Дезар-товр дар.
Ана-юхера яьнна
Къаьга чарх санна,
Ленина багара даьнна
Сийрда дош дар...

Паччахьа хана къаьстта доккхача Іазапе хиннача кагийча къамий, цу даькъе вайнаьха а даиман йоакхо еш Ленин хилар дуккхача бакъдолча хІамашца дика хьахьокх ший «Лакхаленга» яхача поэтически хроника тІа Чахкиев СаІида.

Цхьаккха поэт вац вайнаьха Ленинах цІенача дагара ший дош ца оалаш. Цунах яздаьд Озиев Салмана, Ведзижев Ахьмада, Гагиев Гирихана, иштта кхычар а. КІоаргга дег чура доагІаш да Плиев Махьмад-СаІида дешаш:

Хьогвенначоа—хьаст ба Ленин,
Балха — дегІа низ ба,
Іалман кІоарга форд ба Ленин,
Из бовргбоаца малх ба.

Адамаш бахьанце Ленина лелаяь хало а, цунгара халкъашта даьнна беркат а дувцаш я Яндиева «Ленинга» яха стихотворени:

Халонах, Іазапах ца кхераш,
Іа дунен хало эзар,
Вахара хоарцонца къувсаш,
Іа мискай бокъо яьккхар,
Сийдола Ленин...

В. И. Ленина санна Коммунистически партена хургдар гуш хиларах тешаш да Муталиев Хьажбикара дешаш. Партех йоах цо:

Гу цунна Ленина
Гуш хинна из гаьне,
Къахьегамхой дунен
Мукъален из кхоане.
Цун бе доал адамий
Мукъален из дІоагІа.

Воккхача советски поэто маалара, Ленин хІанз а дийна мел барел дийнагІа ва. Дунен адамашта никъ сийрда а боахаш, даиман вайца да Ленина хьаькъал, цун дош, гІулакх. Ленин ва кердача исторе хьалхара дош аьннар, из дош да, адамаш къовсама гІертталеш, массанахьа чакхдаьннар.

Ленин вах халкъашта гІулакх делга эггара дезагІа лерхІача Коммунистически парте а цунна гонахьа кхоа а бенна, чуйнна керда вахар кхоллаш боахкача къахьегамхой а турпала гІулакхаща. Эггара кхоачарагІа вола саг санна, хІара советски сага дега чу вах В. И. Ленин.

Дуне мел латт лакъаргбоаца хьаькъалий хьаст ба В. И. Ленина вайна йита тІехьале — ленинизм.

Хьамзат ОСМИЕВ.

ЛЕНИНСКИ ТІАХЬЕХАМА КОММУНИСТЕХ

КОММУНИЗМА ИДЕЯШ КОТЪЯХАРА

Еррригача Россе а санна, Грозне гІехь - тІехьа шерагІа баржар революционни болам 1916 — 1917 шерашка. Цу хана Нови промыслашка телефонист вар кхувш воагІа Мидаев Даша. Цун ерригa уйла а безам а болхлошца бар, шийна мога новкъостал дора. ХІаьта механически мастерской болхлоша «АНОТО» яхача участке (хІанз Октябрьски районерча 20-ча участке) яьча забастовкана юкъе хул из.

Контрреволюце чІоагІгІа корта айбаьча хана, Гикало керте латта ЦІе Эскар нохчий юрташка тІехьашка даьлча, ше ваьча юрта — ГІойтІа цІа а вахе, цига гикаловцех кагийча наьха ячейка вІашагІтох Мидаева. Цунна юкъе бар Ибрагимов Іаббас, Матуев Сулейман, кхыбараш. Гикалос ший командин составацара Профонецкий Георгий вохийт цу комсомольцашта гІо де. Цар боккха кхетама болх бу кагийча наха юкъе, дІайовзийт революционни идеяш, хІаьта белогвардейцашта духьал лоаттабаьча тІема юкъе денал долаш дакъа а лоац Мидаев Дашас а цун новкъосташа а.

Нохчий дукха юрташ йоагаяьяр Деникина эскаро, дукха бераш дисадар даьйи ноанойи боабаь. Цу мецача хана уж вІашагІа а тохаш берий беш ю Мидаева. Бизза советски хьехам а луш, царех дика нах хьалкхебу. Царех бар гІорваьнна нохчий поэт Мамакаев Мохьмад, Іилмахо Абазатов Мохьмад, кхыбараш.

1921 — 1927 шерашка Мидаева боккха болх бу Нохчечене комсомольски организацеш хьаеш, РКСМ Нохчий оргбюро отдела заведующи, цул тІехьагІа комсомола Нохчий обкома секретарь волаш.

1924 шера ленински тІахьехамах Коммунистически парте вода Мидаев. Цу хана денз, парте ше вахийтача, халонех ца кхераш болх бу цо, массанахьа а дІайоаржаю социалистически идеяш, шер а чІоагІ а ду парте мугІараш.

Тешаме, хьинар а денал а дола коммунист хиларах тарра лоамарча районашка партийни организацеш чІоагІъе вохийт Мидаев Даша классови къовсам эггара чІоагІагІа ирбеннача тІкъаь иттлагІча шерашка. Из яр моллашен кулакашен вІашагІа а беттадуш колхозаш яхкара духьал гучахьара а къайлагІара а агитацияь, кІийлена а хувшаш бандаша коммунисташ, активисташ боабаь ха. Цу шерашка Мидаев ВКП(б) Нохчий - Юрта окружной комитета секретарь вар.

Из хиннав Къилбаседа Кавказа машиннаькъа Грозненски отделене политотдела начальника заместитель, Нохч - ГІалгІай респотребсоюза правлене председатель.

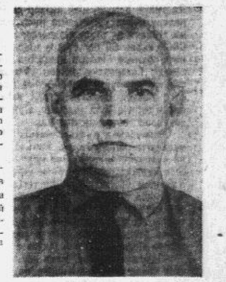
Мидаева даь дерригa балхаш дийца вала дукха ха эш. Уж дукха да. Миччахьа ше вале а, цо дог цІена болх баьб, ший берригa низ, дерригa вахар дІаденнад адамий эггара дикагІдолча гІулакха — коммунизм хьалъяра.

Мидаевна РСФСР-ен Нохч-ГІалгІай АССР-ен Лакхехьарча Советий Президиумий Сийлен грамоташ еннай.

Пенсионера Мидаева общественни вахаре дакъа лоац.

Ю. ЮСУПОВ.

ЮРТА БОАХАМ ТОАБАРА

— Из къахьа хоам хозача хана Петроградерча (хІанзара Ленинград) заводе слесарь вар со, — яхаш дувц пенсионера Рогов Виктор Васильевича. — Сона а са новкъосташта а делхача легашкара доагІа тІаламаш бІаргех Іолегар. Вахар сецача санна хетар, Ильич воацаш фу дергла хацар. Ла ца могаш халадар из дІавалар. Бакъда партена, массаза а санна, хайра де дезар — парте мугІараш хьалдиза, баьчча гІулакх дІахо дахьа болхлойи ахархойн тІахьийхар цо. Цу ленински тІахьехамах 1924 шера Коммунистически парте вахар со а са новкъостий а.

Владимир Ильич кхелхача хана комсомольски ячейка секретарь а заводской комитета член а вар зІамга саг Рогов. Доккха дакъа лоацаш вар из предприяте комсомольски вахара юкъе, кагирхошта, коммунистически кхетам лора.

Капитализмах юхейиса эксплуататорски класс хиларах тарра кулакаш дІабахарен ахархой кагий боахамаш колхозашка вІашагІтохарен кампани парте дІайолайича, юрта боахама механизаторски кадраш эшаш хиларца дувзаденна 1930 шера завода партийни организаце Рогов Виктор дика слесарь а техника йовзара тІаккхувш вола зІамга саг а хиларах юрта боахама инженераш кийчбеча институте деша хьожаву. Шин шера йистейоакх цо институт.

Геттара кІезига бар цу хана уж тайпа специалисташ, цудухьа парте Централни Комитето ше хьежабора уж балха. Иштта парте Хабаровски крае вахийтар инженер Рогов. Кхойтта шера цига болх бо цо, юрта боахам техникаца Іалашбара берригa ший къона низ дІалу.

ХІаьта тІом эттача шерашка фронта заказаш кхоачашдеча балха тІа хул из.

1945 шера СССР совхозий Министерствас Дальни Востокера хьа а вийха, Грозне балха вайт Рогов Виктор Васильевич. Цо вкхаза ший болх Жаболабу совхозий треста керттера инженер а волаш. Даьра яр цу хана тІемо яь човнаш. Фашисташ тІаккхьчача санна деце а, цунга гІорташ лохадаьдар уж гарга гІертачара боахамаш а. Из а вож а шаккхе долча нийсвелар Рогов. Атта дацар совхозаш меттаоттае. Техника, инвентарь, кхы дукккхадар эшар. Совхозий грозненски треста керттерча инженера дика вІаштІехьдоаккх цу ханарча халача хьалашка боахамаш техникаца Іалашдара болх, цо йоахха ю эшача доккхача а зІамгача а хІаман.

Ерригa ший къонал, ший толашагІа йола уйлаш дІаеннай Рогов Виктор Васильевича Даьй-мехка юрта боахам тоабара, ахархой къахьегам аттача баккхара, продукташ дукхагІа а дикагІа а яхара, советски нахага шортта даа а дувха а хилийтара.

Ч. ЮНАТОВ.

ДАЬХЕН РУЗКЪА ДЕБАДЕШ

Нагахь юкъ - юкъе тІайоалаш кІарцхалашха йола буц мара йоацаш яьсса я Мангышлака ах гІайге. БІарг хьа лаккхийтаи чІоагІа хьекхача михо гІоттаяьча гІомаро. Бакъда бирсача Іалама дохаде магац советски геологий, бурильщикий денал. Бурув деттаи тохк цар Кусайник, Карасязь — Таспас, Тюбеджик яха а кхыйола а моттигаш.

Цу ерзанча ара мехкдаьтта лехача парте дІа а вкхаза а йоахка толаш мара цхьаккха а нах бахаш моттиг яц. Тоъаш дац хий. 1947—1956 шерашка цу парте начальник волаш болх бу Алмазов Илеза. Цо хьалхле а делаеш Тюбеджике корадоагІа Мангышлаке эггара хьалха мехкдаьтта. Из лахарах, Къахьегама ЦІеча Байракха орден еннай Алмазовна. ХІанз берригача мехка йовз Мангышлак.

1930 шерашка МагІалбике мехкдаьтта лохача хул Алмазов Ростовски промышленни академе студент а волаш. 1935 шера Закавказски мехкдаьтта Академийсте яьккхача МагІалбике балха хьожаву инженер Алмазов. ХІаьта денз вкх тІеххьарча шерашка кхачалца мехкдаьтта промышленносте болх баьб цо. Алмазов хиннав «Казгеофизика» конторе, «Казахстаннефть» тресте инженер, «Грознефтеразведка» управлене начальник волаш, кхычахьа. Дукха шераш дІаденнад Илеза Даьхенна мехкдаьтта лохаши доаккхаши.

Сакхетаргхилча денз коммунистически идеяш котъяхара къовсам лоаттабу Алмазова. 1918 шера август бетта Соколовен Беликовен кІайча казакий бандаш город Владикавказ (хІанзара Орджоникидзе) яккха чухьийлхача, цига майра тІом беш хул зІамга саг Алмазов Илез. Деникина ГІалгІайче дІалаьцача хана хьулалуш делача большевикий (коммунистий) группашта юкъе бувзам лоаттабу цо, хьахаташ дІа-хьакхухь.

1921 шера Алмазов ЦІеча Эскара эша продукташ, кхыйола хІамаш лоаттаю, помещенеш кийчъеш хул.

1924 шу. Дикка паргІата баьннаб Советий Мохк—йийрзай тІемо яь дукха човнаш, кортамукъа вахар кхоллаш ба советски нах. Владикавказе цІаьхха йоккха митинг гулу. Цига нийсл у Илез а. ЗІамгача сага хоз дего бакъде ца туга къахьа дешаш — кхелхав Владимир Ильич Ленин. Дог Іувдалуш бІаргех Іолег деза тІадамаш. Дув буь Илеза Ленина гІулакха, цо кхеллача парте гІулакха ший вахар дІадала, цу шера парте а вода.

Хадданза Ленина васкет кхоачашдеш хьавоагІа Алмазов Илез.

Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель волаш Алмазовна ха корайоагІа дІаяхача замо юхедита хала хІама дІадаккха — пхьечаш дитийта, дукха нах боккхийла балех мукъабаха.

ХІанз пенсе волаш а Алмазова дакъа лоац общественни вахара юкъе.

Ю. ТЕГАЛОВ.

ЦІаккха кІаьд ца луш

«Марксал тІехьагІа пролетариата сийлахь-боккхача революционни болама исторе цІаккха а хьаваьвац кхелха вай баьчча, доттагІа санна геттара доккха хьаькъал дола саг», — РКП(б) Централни Комитето партега, дерригача къахьегамхошка даьча кхайкарал тІара уж дешаш хьахезача дувладелар са дегІ, — яхаш дувц Гвоздецкий Андрей Автомоновича. Владимир Ильич вац оалалацар, дог тешацар. Из дар Краснодаре, йоккхача майдане.

Цу дийнахь денз къаьстта чІоагІа чуйосс Андрей Автомоновича Ленина дагалаьттар, цун гІулакх кхоачашдара уйлаш, революцена ший вахар дІадала чІоагІо ю цо. Цу шера вода из сийлахь - воккхача Ленина кхеллача парте, тахханалца из цІи лакха а лелаю.

Кубане эггара хьалха комсомоле бахарех ва Гвоздецкийи цун сесаг Евдокия Фоминичнаи. Шийнийсархошца - комсомольцашца цо шоай Ахтырская яхача станице вІашагІтох комсомольски ячейка. Цар ахархой кагийча наха юкъе йоаржаю коммунистически идеяш, къовсам лоаттабу кулакаштеи контрреволюционни элементаштеи духьал.

Гвоздецкий 1921 шера комсомола Кубано - Черноморски обкоме (хІанзара Краснодарски край) балха дІавуг. Из дар хала, мецашу.

Иштача, цхьаккха кхоачамбоацача хьалашка Кубано - Черноморски области комсомольски ячейкаш вІашагІтохаш доккха дакъа лоац Гвоздецкий Андрей Автомоновича.

Цо кхетам беннарех ба цу хана комсомольцаш хинна Польша къаман турпал Аркадий Матасян, Брестски крепоста турпал Гаврилов Павел, кхыбараш.

ТІехьагІа парте Кубано - Черноморски обкомо кулакаш дІабахен коллективизаци ен хьожаву из Абински районе. Къиза класови къовсам лоаттабеш йоахк колхозаш, хьаю совхоз. Иштта яьча «Маяк» яхача совхоза директор волаш болх бу Гвоздецке 1930—1934 шерашка.

Совхоза боахам вІаштІехьбаккхара опыт йола Гвоздецкий цу хана СССР наркомпищепром хиннача Микоян Анастас Ивановича могадаь Грозне вайт городерча болхлой класса продукташ кхергйола совхоз йилла. Города гонахьа, хІанз йолча «Родина» яхачен кховлагІчен совхозий територе тІа йиллача «Грозненский» совхоза кулгал деш хул Гвоздецкий.

Сийлахь - боккха Даьхен тІом болабеннача хана «Грознефть» треста УРС-е планови отдела начальник волаш болх баьб цо. Города гаргагІертача фашисташта духьал чІоагІалонаш еш боаххача наха даа, дувха, болх хьабе эша инструмент лоаттаеш дийнахь а буса а са ца лоІаш оарцагІваьле хул коммунист Гвоздецкий...

Ше санна Даьхенна пайдана а Коммунистически парте гІулакха тешаме а хургйолаш кхеяьй цо шийна тІехье а. Цун ши воІи йоІи коммунисташ а лакхера дешар чакхдаьккха дика специалисташ а ба.

Вай парте, комсомоло турпалча наькъах, сийлахь-воккхача баьччах дувц цо дешархошта.

Ю. ПУГИЕВ.

ДАЬХА ТОЛАМАШИ ДЕ ЛЕРХIАРАШИ

Дукххача шерашка тIехьадусача боахамий мугIаре йолаш, пачхьалкхенна зе мара пайда ца беш хьаенай Ачхой-Мартановски района «Лермонтовский» совхоз укх тIеххьарча цхьан - шин шерага кхаччалца. Совхоза кулгалде эттар керда болхлой, юрта боахама специалисташ. Боахама берригача къахьегамхоша шоашта хьалхашкара бехктокхам бовзаш хьинаре къахьегар бахьан долаш дика толамаш даьхар.

Мишта вIаштIехьдаьлар цу боккхача боахама коллектива лаьттанцарен хьайбашкарен дукхагIа продукташ яхара йолча яхье хьалхарча мугIаре яла?

— 1973 шу, нийслагIча пятилетка кхоалагIа, хоадамбеш дола шу, беркате хилар тхона, халонаш кIезига хиннаеце, а, — йоах совхоза директора Умаров Шахмарзас. — Оаха толамца кхоачашйир юртбоахама продукци яккхарен пачхьалкхенга из йохкарей планаш а социалистически декхараш а.

Юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара чуийцар 28 центнер ялат. 1010 гектарах хIаране тIара чуера 34 центнер фуалъяьха хьажкIаш. ХIаьта Матаев Берсас кулгалдеча механизированни звенос ший участка хIара гектара тIара чуера 54 центнер, Захаев Лаьчий звенос — 45 центнер, Чагаев Iимрана звенос — 40 центнер фуалъяьха хьажкIаш.

Къаьстта дика къахьийгар соахка совхоза шоллагIчеи кхоалагIчеи отделенешкарча ялаташ леладераша. Цига юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара чудера 32—33 центнер ялат.

Уж толамаш ши-шегIа хьахиннадац. Дукха къахьийгар тха механизатораша из хьувкъам кхебеш. Цу хьувкъамо торо хилийтар пачхаьалкхенга ялат дохкара тIаийша декхараш дикка тIеххоачашде. Даьхен амбарашка оаха чутессар 5 эзар тонн совгIа ялат, планагIа 4600 тонн йолча. Духхьал сортагIа йола хьажкIаш оаха дIачуелар 1800 тонн. Цох тха боахама ах миллион сом гаргга пайда хилар. Кхыча районий боахамашта оаха дIадаьхийтад эзар тонн совгIа дикача фух дола кIа.

Хьайбай боахам дегIабоалабара эггара хьалха хиланза яргьяц чIоаггIа доакъарий база. Цу гIулакха боккхача лоархIаме да ялат, концентраташ. Оаха чуденача ялато йиш хулийт хьайбаш концентрированни , доакъарца Iалашде. Хьайбаш дика Iангара довлаш да. Царна кхоачам хиллал Iалашдаьд гIожен мошен доакъараш. ХIаьта ахкан замалахь даа шортта сийна доакъар хилар доахана.

Доакъарий база чIоагIъярои фермай болхлоша хьинаре къахьегарои йиш хилийтар пачхьалкхенга дулх, шура, фуаш дохкара халкъа боахама планаш тIеххоачашъе.

ДIадаха шу, гуш махиллара, беркате хилар «Лермонтовский» совхоза къахьегамхошта. Лаьттанцарен хьайбашкарен продукташ дукхагIа яхари кийчъяри духьа яьржача Еррисоюзни социалистически яхье башха дика толамаш дахарах совхоза дукххача болхлошта правительственни совгIаташ деннад.

Масала, хьалха дIадахача шерашка хьажкIий хьувкъам дика кхебарах Ленинеи Къахьегама Цlеча Байракхеи ши орден еннаяр механизированни хьисапе хьажкIаш кхееча звенона кулгалдеча Матаев Берсийна. ХIаьта нийслагIча пятилетка кхоалагIча, хоадамбеча шера доккхий толамаш дахарах кхы цхьаькха а Ленина орден яларца белгалбаьккхар вай Даьхено сий долча ахархочун къахьегам.

— Вай пачхаьалкхен цу дезача совгIато, — йоах коммуниста Матаев Берсас, — кхы а чIоагIагIа бехктокхаме ву со овсарегIен дикагIен болх бе. Соахка 200 гектар хьажкIаш яр сога. Цу майдан хIара гектара тIара 54 центнер фуалъяьха хьажкIаш яьхар са звенос. Укх хьахиннача кердача шера 200 гектар хинна Iергьяц сога. Тха звено коллективо лаьрхIад 600 гектар майдан тIа юртбоахама культураш кхее. Цо торо хулийтаргья звенон чухь севооборот лелае. Оаха оахош дергда оахам, ялаташ дIа а дувргда чу а эцаргда. Тхоай доалахьарча лаьттан бокъонца дола дай хиннад тхо.

Оаха ханнахьа зяба лаьтта аьхар, кIоаргал 30 сантиметр а долаш. ХIара гектара тIа 3,5 центнер минеральни удобренеш тессай.

Лаьтта хьаьндарца цхьана мелояц оаха бIаьстан балхашта техника кийчъяра гIулакха а. Тахан а тIехь кхашка арaяла кийча я тха еррига техника. ХIанз звенога я 2 гусеничнии 4 чархаш йолей тракторaш. 2 ялат чуэца «СК-4» яха комбайн, 4 «Херсонец», 3 сеялка, кхыйола юртбоахама техника. Из техника дика товяь латт. Укх шера са звенос къовсам лоаттабу хIара гектара тIара 50 центнер фуалъяьха хьажкIаш, 250 центнер моша доакъар, 30 центнер гурахьа дийна кIа чуэцара тIехьа.

Матаев Берсий звеноца социалистически яхье яьннай вай республике дика бовзаш болча хьажкIаш лелаерий Захаев Лаьчийн Чагаев Iимранеи звенош. Белгалдаккха деза, цу шинна а звеньевойчоа Даьхен орденаш енна хилар. Уж а дика кийчбеннаб кхашкара бIаьстан балхаш дIадоладара. Шоай доалахьа дола дерригa лаьтта аьха а удобренешца из хьаьндаь а баьннаб уж. Техника кийча я.

Совхоза хьайбай боахаме а кIезига бац доккхий толамаш дахарах правительственни совгIаташ деннараш. Царех ба доаркаш Майрбекова АсмаI, Арсаева Малижа, Эдаева Пала, кхыбараш.

—ДIадахача шера декабрь бетта хилар КПСС Центральни Комитета Пленуми СССР Лакхехьарча Совета сессии, — дувц совхоза парткома секретара Катаев Идриса. — Цар белгалдир 1974 шера дола хаьдда декхараш. ХIаьта укх деношка тха боахама массе производственни участкашка хиннай нийслагIча пятилетка дийлагIа, къоастамбеш дола шу кхы а овсарегIен беркатегIен дара тIахьехаш партегеи советски халкъагеи КПСС Центральни Комитето даь Кхайкарали «1974 шера лаьттанцарен хьайбашкарен продукташ дукхагIа яхари кийчъяри духьа юрта боахама болхлоша лелаеча Еррисоюзни яхьа хьакъехьа» бола КПСС Центральни Комитета, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ Центральни Комитета Соцами бувцаш йола болхлой собранеш. Цига тха совхоза къахьегамхоша тIаийцад керда социалистически декхараш. Партеи правительствеи цу тIахьехамашта жоп а луш, керда шу кхы а беркатегIа дарца белгалдаккха лерхIаш да тхо. Цу гIулакха шоай дерригa хьинар тIадерзадаьд совхоза партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша, берригaча болхлоша.

Е. ПРЕМЫСЛЕР.

ЧЕЛЯБИНСКИ ОБЛАСТЬ. Троицки ГРЭС-е хьалъяь йоалаш латт 500 эзар киловатт низ бола энергоблок. Из хапал хьалха болх бе йолаялийтаро йиш хулийтаргья Урала промышленноста кхы тIа а Iалаьмате дукха электроэнерги яла.

СУРТА ТIА: 500 эзар киловатт низ болча кердача турбоагрегата хьалхашка.

Б. КЛИПИНИЦЕРА сурт.
ТАСС фотохроника.

ФУ IАЛАШДАРА ЙОАКХО Ю

ГаргагIерташ я бIаьсти — кхашка дергдола балхаш дIадоладе деза ха. ХIанз дика юртбоахама техника кийчъярах, бIаьсти ювча культурай лакха кондици йола тоъам болаш фу Iалашдарах тийша хургда бIаьсти дергдола балхаш дикагIйолча агротехнически ханашка чакхдахар. Из дика кхетаду Урус - Мартановски района совхозий бIаьсти юврийолча культурай фу Iалашдарах бехктокхаме болча агрономаша. Цудухьа шоашта тIадилла гIулакх мамогга дикагIа кхоачашдара йоакхо еш низ кхо ца беш къахьегаш а ба. ХIаьта дика толамаш а доах. Иштта, районе укх шера планагIа 7502 центнер тайп-тайпарча бIаьсти ювча культурай фу Iалашде дезаш дар. ХIаьта 15 январь тIа кхоачаш Iалашдаьр 7598 центнер хилар. Цунах 7498 центнер дIадувча боарамга дIакхоачадаь да. Къаьстта дика вIаштIехьбаьккха чакхбоакх бIаьсти ювча культурай фу Iалашдара болх «Гойтинский», «Горец» совхозашка.

«Гойтинский» совхозе планагIа 1260 центнер Iалашде дезаш хиннача 1448 центнер Iалашдаьд. Цунах 898 центнер цхьоалагIчеи 550 центнер шоллагIчеи класса а долаш.

«Горец» совхозе бIаьсти ювча культурай планагIа 1747 центнер Iалашде дезаш хиннача хIанзле 1890 центнер Iалашдаьд. ХIаьта дерригa а фу цхьоалагIчеи шоллагIчеи класса а да.

Иштта дика вIаштIехьбаьккхаб бIаьсти ювча культурай фу Iалашдара болх, Мичурина цIерагIча, «Красноармейский», «Гехинский» совхозашка а.

Цхьабакъда кIезига йоаккхо ю бIаьсти ювча культурай фу Iалашдара «Урус - Мартановский» совхозе (керттера агроном Арсаев Абуязид). Районе Iалашдаьча фух дIадувча боарамга дIа ца кхоачадеш диса 100 центнер кена фу цу совхоза да. Лоха кондици йолаш да Iалашдаь 400 центнер гидуаргий фу а. Доацаш да совхозе цхьаккха тайпа хьажкIий фу а. Из хIанзчул тIехьагIа эца дезаш да.

Л. ДОКТОРОВА,
Урус - Мартановски района фун инспекце лабораторе заведующи.

ДОЯРКА ТОЛАМАШ

Колхоза ферме са къамаьл хилар хьалха латтача доаркаца Жирютина Анна Николаевнайца. Цун портрет Сийлен доска тIа доал. Къамаьл безаме хилар тха, хIана аьлча цунна ший гIулакх дика довз, болх дукха беза, ший балхах дувца дукха долаш я из.

17 етт ба Анна Николаевнас кара беттаж лелабеш, хIаьта цул совгIа цо гIулакх деш 19 Iаса а да. Атта болх бац доаггIаш дола гIулакх а деш, лаьрхIа оттаьча рационах уж кхабар. Из болх ха а низ а кхо ца беш бу доярка. Цудухьа цун хьокхамаш а лакха да. Шера планагIа 2200 килограмм шура хIара Iаттагара яккха езача, цо яьккхай 2609 килограмм, хIаьта ший 17 Iатто даь 19 Iаса а цаI ца долийташ кхедаьд.

— Иштта шу чакхдаккха вIаштIехьдаргдацар са, — йоах Жирютинас, нагахьа санна скотнийкаша, ферма кхыча болхлоша новкъостал ца доре. Силос, баьций хьоар, барда, йол шортта я тхога. Доакъара кхоачам боацаш цIаккха а дисац тхо.

Анна Николаевна болх бе йолаенна дукха ха я. Сийлахь-боккхача Даьхен тIом сецача шера Iомаенна из доярка болх бе, тIехьагIа Iаьсий леладеш а, свинарка йолаш а хиннай. БакъдаI дукхагIа йийзай доярка говзал. Цудухьа фермерча балхах ца къасташ хьайоагIа из.

ХIанз Анна Николаевнас болх беш йолча «Кавказ» яхача МалгобекIски колхоза фермера балхаш механизаци янза да. Доахана доакъар дулилга, кхо арадоаккхилга кулг-кара ду укхаза. Бакъда атта-м дац дена 4 ведар барда, 15 килограмм силос, 10 килограмм ча, баьций хьоар, йол хIара Iатта кара дIаехка. ХIаьта а ферма коллективо толаме чакхдаьккхад шу. ПланагIа 610 тонн яккха езаш хиннача цо яьккхай 670 тонн шура, тIеххоачашъяьй Iаьсий кхедара план а, 290 Iатта тIехьа 283 Iаса кхедаьд.

ХIанз КПСС Центральни Комитето партегеи советски халкъагеи даьча Кхайкхарала жоп а луш, кхы доккхагIа толамаш доахаш керда шу чакхдаккхара дерригa низаш оарцагIдаьхад, хIаьта КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК «1974 шера лаьттанцарен хьайбашкарен йоаха продукташ дукхагIа яхари кийчъяря духьа юрта боахама болхлоша лелаеча Еррисоюзни социалистически яхьа хьакъехьа» болча соцамо мадеххара хьайбай продукташ дукхагIеи дикагIеи яха шерра социалистически яхь йоаржаяьй ферма коллективо.

А. САГОВ,
тха собкорр.

СИЙДОЛА КЪАХЬЕГАМХО

Дукхача хана денз дика толамаш доахаш къахьегаш хилар бахьан долаш, шийца болх беча новкъосташца, бахача нахаца Iиимерза, эшачунна массе хана новкъостал де кийча йолаш хилар бахьан долаш доккха сий ду Верхне-Наурски юрта бахача, «Верхненаурский» совхозе къахьегача наха цу совхоза доярка Мадаева Матусей.

«Верхненаурский» совхоза ферме йолаелар Матуса эггара хьалха болх бе, цигара дIайолаелар цун доярка биографи а: ХIаьта цу ферме къахьега хIанз ялхайттлагIа шу а да. Цу юкъа балха йоккха опыт Iоаяьй Матусе. ХIанз дика хов цунна дукхагIа шура яккхара доахана мишта гIахьожам лоаттабе беза. Цудухьа дика толамаш а доах. Укх пятилетка цхьа шу дIадахийтадац цо ше леладеча доахангара шура яккхара социалистически декхараш тIеххоачаш ца деш.

Шура алсамъяккхара торо луш дола шийна хайна кердадар кхычa дояркашта дIахойт Матусе. Цул совгIа балха опыт Iоаяра доккха новкъостал ду цо ферме болх бе баьхкача къонача дояркашта а. Масала, ши-кхо шу хьалха ферме болх бе ера къона ши йоI Мусаева Аминати Исаева Хадишати. Цу маьхкараштa дояркай говзал Iомае шийна тIаийцар Мадаева Матусе. ХIаьта царех дика дояркаш а бир.

ХIанз комсомолкаш Аминати Хадишати балха тIа тIехьаюсаш яц ферма дикагIйолча дояркаел.

ВорхIлагIча пятилетке дика толамаш доахаш къахьегарах 1965 шера Къахьегама Цlеча Байракха орден елар Матусена. ХIаьта бархIлагIча пятилетке, нийслагIа пятилетка дIайолаенначa хьалхарча шера денз дика хьокхамаш гойташ къахьегарах дIадахача шера Октябрьски Революце орден елар. Цул совгIа эргIа а йоацаш «Жигули» яха машин эца бокъо а елар.

Ше Верхне - Наурски юрта Совета депутат хилерах тарра боккха общественни болх а чакхбоакх Мадаева Матусе. Дукха нах чух из йолча новкъостал, пайдане хьехам эшаш. ХIаьта ше йолча вена юртара моллагIа сагa ший низ дIакхоача новкъостал ца деш дIа а вахийтац цо.

КПСС XXIV съезда решенеш кхоачаш а еш хьинаре къахьегаш 1974 шу чакхдаккхара партега, советски нахага КПСС Центральни Комитето даьча Кхайкарало дог гIоздаьккхача Мадаева Матусе нийслагIча пятилетка ер диьлагIа, къоастамбеш дола шу кхы а дикагIча хьокхамашца чакхдаккха лаьрхIад.

М. ХУМАДОВ.
Автора сурт

ВАЙ ЛОАЛАХОЙ БОЛЧА

ДОТТАГIИЙИ ВЕЖАРИЙИ IАЬДАЛАГIА

Журналиста блокнота тIара

Письмо

МАХАЧКАЛЕРЧА гостинице сога хьаделар письмо. Цу тIа язду: «Хьога язду пенсионера Абакарова дезало тха бIаргаш дайнача шин бера йоакхо ярах СССР Лакхехьарча Совета депутата Тихон Николаевич Хренниковга тха дезалгара доккха баркал Iа дIадалар лехаш. Са вить воI ва. Массехк шу хьалха доккха хатар чудера тха цIагIа — зIамагIволча шин виIий Алиеи Муслимеи бIаргаш дайра. Ма йоккха гIайгIа яр из царна шоашта а, тхона даьнеи нанеи а, вежарашта а! Бакъда оаха шоаех дог диллийтанзар берашка. Музыканташ хила лаьрхIар цар. Цар геттара дика чакхъяьккхар бIаргаш дайна нах дешаш бола Курскера музыкальни училище. ЧIоагIа безам бар цар дIахо деша. ХIаьта мишта дешаргда хIама ца гуш хилча? Са бераштa новкъостал дир тха депутата Хренникова.

Аз а са дезала а дех газетага гIолла тхогара Тихон Николаевичага доккха моаршал дIадалар. Дукххача шерашка хIама кхолла а халкъо шийна тIадилла декхар дика кхоачашде а цунна могарггдолаш из могаш - маьрша хилар ловра тхона. Хьо лоархIаш вола Абакаров Махьмад».

Иштта да из письмо. Цу тIа да Махачкалера адрес. Из истори ше мадарра довза хьаштхилар. Сарахьа Оскара улицагIа баха АбакаровгIар хьалехар аз. Махьмади цун сесаг ПаьтIамати дог цIена а хьаьшана дика а нах хиннаб.

Шоай вахара дуккха а дукхагIйола ха лоам чу бахаш яьккхай цар. ТIеххьарча хана Махьмад МВД органашка болх беш хиннав. Махачкале баьб цо тIеххьара болх. Цун воккхагIвола воI, аспирантура а яьккха, лор ва, вож кинематографе болх беш ва, хIаьта зIамагIвола ши воI — цIаккха а бицлургбоаца даьи наьнеи бала — хIанз Горьковски консерваторе дешаш ва. Дукккханеша оалар бIаргий са дайнар консерваторе деша вохалургвац. Цу хана новкъостал дийхар АбакаровгIар шоай депутатагара Хренников Тихонгара. Из сиха оарцагIваьлар ший харжархошта эшачоа. Горьковски консерваторерча новкъосташкара цо дийхар къонача дагестанцашта фу хов хьажа, аьнна. Хьежача уж хиннабар музыкальни говзал йоаллаш. Консерваторе дIаийцар уж. Шоашта ловцаш даьхараш, шоай кулгаш лийцараш царна бIаргабайнабеце а, царна холора шоашта лоаттабу безам, йIовхал. Цунах лаьца шин воккхача саго бIаргах хий а дувлаш дувц.

Махьмада дувц:

— Къонгаш болча вахе хул со. Дика нах ба царцара бараш. Комсомола комитето шефски новкъостал ду Муслиман Аликан, даим теркалбу. Баркал хилда царна массанена а.

Уж каникулаш хиина цIабаьхкача, беррига дезал вIашагIкхет тхо — вить воI, цар цестий, бераш. Доккха зерат хул тхона цох. ЧIоагIа гIаддолх сои ПаьтIамати цу хана. ХIаьта тха дезал интернациональни дезал ба. ВоккхагIволча шин воIо — цхьанне эрсеи вокхо гуржеи йоалаяьй. Тхо гхоаш аварцаш да. ХIаьта тха къонгий бераш, фу аргда царех, советски нах ба-кх.

ТIеххьара дешаш вела а велаш яьлар Махьмада. ДегагIозн гIайгIен вIашагIъийнача цу цIагIара араваьлар со, гIайгIана мегадац-кх цу цIен еррига моттиг дIалаца аьнна хеташ. Наха новкъостал даьл цу цIагIа дегагIоз йоссае. Цу наьха дега йIовхал ессай цар цIагIа.

Огнински рекордаш

Республике эггара къаьнагIйола предприяти я «Дагестанские огни» яха завод. «1975 шера 10 миллион квадратни метр кизга лургда» аьнна яздаь тIахьехам боал хьалтеха.

— Шу чакхдоалаш хувцамаш де дезаргда цу тIа, — яхаш дувц директора С. Бабаханова. —Соахкарча шера йиълагIча квартале санна рекордаш цIаккха а яьхац цу завода болхлоша. Цхьаццa долча дийнахьа план 27,2 эзар квадратни метр йолча 32 эзар квадратни метр кора детта кизга арахецар цар. 1972 шера цу хана хецаш хинначул дийнахь - бус деш дола кизга юкъера лаьохIача цхьа эзар квадратни метр дукхагIа хилар. Пятилетка шера планал совгIа дIадахьийтад массехк бIаь эзар квадратни метр кизга. ДукхагIа арахец толашагIа дола кизга. Огнински кизга теха да Махачкале, Грозне, Орджоникидзе, мехка тайп-тайпарча кхыча моттигашка хьалдаьча керда цIеной кораш.

Дуйха кизга арахец юкъарчал доацаш пийшкаш тIа болх беши йоккха говзал йолчеи наха. ВоккхагIволча мастера, Социалистически Къахьегама Турпала Г. Насруллаева цу предприяте болх бу 28 шу да. Пхийтта шу ший долча хана эттав из укхаза балха. Цунна балха говзал Iомаяьй эрсечо Лебедев Павела, лезгинаша Абасов Хаира, Муслимов Бабахана, аварца Мусаев Муслима, эрмалочо Алахвердов Саивеле, дукха кхычар. Царца цхьана болх беш дукха шераш дIадахад цун. Уж ба цунга завода истори дийцараш, дуккхача къамех болча нахах латтача коллектива хьашташца ваха из Iомаваьраш.

ХIаьта завода истори ладувгIа дог доагIаш да. «Дагестанские огни» яха завод къамий республикашка эггара хьалха хьалхиннача советски гIишлонех цаI я. Из завод еш эггара хьалхара хьокха укхаза Iотехар ткъоалагIча шерашка. Берригa мехко новкъостал дора, Дербента юххе из механизированни завод хьалъяра. Ф. Дзержинске кулг яздаь йолча ВСНХ разверсткагIа Донбассера цига бахар специалисташ. Огнеупорщикаш Брянскереи каменщикаш Азербайджанереи бар. Ванной пийшка цу эггара хьалхара цIи йийзар дукххача къамех болча наха. Цу заводе шозза хилар Еррига союза староста М. И. Калинин.

ТIехьагIа дагестанцаша шоай опыт дIайовзийтар Украине, Юкъерча Азе, Азербайджане керда гIишлош хьалъеча. Масала, Лисичанске кизгаш ду завод болх бе йолайолийташ, цига ваха хилар Мусаев Муслим.

Шераш дIаихар. Кизгаш деш болама мастераш вIаши Iомалуш ба. Лисичанцащтеи огнинцаштеи юкъе яхь латтилга традици а хинна дIаэттад.

ДоккхагIолча ноахалгара дика гIулакхаш хьайийцача Насруллаева новкъостий ба кизга деш бола С. Абдул - Калиев, М. Сурхаев, К. Карабеков, С. Ромалданов, коача кизга урагIа хьалъуваш дIаьхдеча машиний машинисташ Х. Абасов, С. Мисриев, М. Абдурахманов, кхыбараш. 1975 шера хьаде йиш хургйолаш лийрхIа кизга пятилетка кхоалагIча шера хьадара дола хьалаш кийчдаьраш ба уж. ХIаьта цу хана де лаьрхIар 10 миллион квадратни метр кизга дар. Цу производственни майдашка ткъоалагIча шерашка деш хиннaчул 20-зза дукхагIа да из. ДIадахача шерашка Огни яхача дагестански юртгарча кизга заводага шозлагIа къонал кхаьчай. Берригача мехкаца цхьана йоккха хиннай из а.

Лоалахочун оагIув

Махачкалана дукха гаьна йоацаш шоссейни новкъа йисте сиха хьахилар Коркмаскала яха поселок. Из йиллай 1970 шера чIоагIа лаьтта аьгачул тIехьагIа яьсса иллача моттиге. Дика дагалоагIа сона лаьтта аьгачул тIехьагIара хьалхара денош. ХIаьта вахар Кумторкала яхача юрта. «Марковский» совхоза болхлой бахар цига. Юрт-м яцар цига. Йохаь дIаьвннар. Цига баьха нах палаткаш а теха Iохайшабар. Цига бахар уж юххьанца. Цар дукха ца говш юрт йилла моттиг къоастайир. Хьалха хиннача юрта башха гаьна йоацаш юрт хьалъе йолайир. Цу юртах хьалха шоай хиннар йоацаш кхыйола цIи тилла соцадир цар, вешта аьлча Коркмаскала — шоай юртахочун революционера Д. Коркмасова цIерагIа.

Сиха юхаметтааийттар кумторкалахой, мишта хилар из? МалагIа низ бар царна гIо даьр? Цу юрта моллагIча цIагIа дIачугIо е улица йовкъа эггара хьалха хьакхийттача сагага дIахатта, цо, цу юртарча моллагIчо а санна, жоп лургда хьона: пачхьалкхено, Кумторкала вIалла йолаш йий ховш боацача советски наха новкъостал дир. МугIарагIа дагIа Черсий - Балкхарой пачхьалкхен университета студенташа хьалдаь къегаш кIай цIенош. Дикача оагIорахьара дагабоагIа укхаза Дона тIарча Ростовера, Ставропольера, Къилбаседа- ХIирийчера баьхка хинна водителаши механизаторашн. ГIишлош еча участка эггара хьалхара начальник Эраст Коркмасов революционера воI хилар. Из вар ший даь цIерагIа йола юрт хьалъяьр.

Цул тIехьагIа цкъа хинна Iийна вац со цу юрта. ХIара со массаза нийслу сона цига гу хинна дика хувцамаш. ЦIеношка чуваха хиннав, юхахьахиннача юрта бахача нахаца къамаьлаш хиннад. Цхьайола цифраш йоалае безам ба са.

Лаьтта ма эггане а цу сахьата Iаьдало хIара цIенна 3500 сом ахча делар 12 шера юхатоххаргдолаш, хIаьта хьатакха кхо шу даьннача тIехьагIа мара доладе а ца дезаш. Цул совгIа хIара цIенна юхадала а ца дезаш 300 сом ахча делар, хIаьта совхозо а делар иштта дIатакха ца дезаш цIенна 100 сом. Царна дIатIаттохал страховой цIенош. Шортта яр, гIишлош хьалъяра эша материалаш, уж тIакхахьа машинаш.

Кхы цхьаькха а дика бакъдар. Ленинградерча Васильевски гIайре тIарча интернате дIачуийцар Кумторкалера 60 бер. Из доккха новкъостал дар, къаьстта дукха бераш долча дезалашта.

Буйнакски районе хьалха латта боахам ба «Марковский» совхоз. Къахьегам дукха беза нах ба цига болх бераш. Дагадехар лаьтта аьгачул тIехьагIа хьалхарча денешка а кхацка деш дола балхаш цар ца сацийта хилар. Палаткаш теха багIача хана со цига вахача нах мичаб аьнна аз шийга хаьттача цецъяьлар райисполкома председатель Атай Сулейманова.

— Мишта мичаб? Кхай тIа ба-кх, болх беш.

Цу дерригача шерашка тешаме лакхлуш хьаденад дулх, ялат шура, тха комсаш йоахилга. Духхьал 1973 шера цаI и ахи миллион сома пайда бир совхозо.

Шера хIара кхоабача Iаттагара укхаза йоакхх 3500 килограмм шура, из хул планал совгIа 600 килограмм. Планал совгIа дукха шура еккай. Ялат дохкара план кхолха кхоачашъяьй. Хьайбаш леладерий Еррисоюзни яхье котъяьлар «Марковский» совхоза шурий - говарий ферма коллектив, СССР кхачан промышленноста Министерстван кхачан промышленноста болхлой профсоюза ЦК-ан карара кара тела Цlе Байракх елар цунна.

Иштта дика хувцамаш хиннад поселке а. Кердача Коркмаскале хьалдаьд нах чубаха 500 совгIа цIенош, школа, торговн центр, гостиница, столови, административни здани, быта комбинат, берий беш, фельдшерско - акушерски пункт. Хьалъяьйоалаш латт берий комбинат, болх бе йолалургья механически мастерскеш, автогараж. ГIадваха юц аз уж гIишлош. ХIаьта поселка гонахьа гаьнаши кIотарагаши ягIа. Цар хозъяьй поселок, соцабу мух.

Блокнота тIара кхы цхьа йоазув а доаладергда аз. Архивни документа тIара да из «1873 шера 12 марта Дагестане Кюрински округе лаьтта аьга дукха юрташ йохайир. Iаьдалгара новкъостал дийхар зе хиннараша. Кавказ наместникагара жоп кхачанзар бить бутт баьлча мара. Цо хоам бир лаьтта агарах хатар хиннача наха лаьрхIа Кавказе гулдаь моттигерча комитета доалахь хургдолаш хьакхаьчар 10 эзар сом да, из ахча цу комитета соцамах кинaзаш юхаметтаоттадара дIаденнад, аьнна. Цу тайппара, цу ахчах хIама юхедисадац Кюрински округе лаьтта агарах хатар хиннача наха новкъостал де йиш йолаш...»

Иштта хиннад хьалха. ХIанз вахар кхыча тайпара да.

М. КРЮКОВ,
«Правда» корреспондент.

Кердадараш хьакхоллараш

«Грознефть» объединене эггара дикагIа лоархIачарех я Карабулакски бурув тохара балхий управленера рационализаторий коллектив. Пятилетка дIадахача кхаь шера тха рационализатораша кийчйир 540 рационализаторски предложени, царех дукхагIъяраш производствана юкъе а йихьар. Цар пачхаьалкхенна цхьа миллиони 200 эзари сом пайда бир. Цо къаьгга хьахьокх пхе шера план кхоачашъеча мел боккха мах болаш лакъа лоац управлене рационализатораша.

Управлене стенда тIа хьалтеха доахк дикагIболча рационализаторий сурташ, цу тIа дувц творчески рационализаторски группашта кагагIдаьннараш, цар технико - экономически хьокхамех. ХIара шера рационализатораша бе безаш хиннa пайда меллаби хьахиннар мелладе хьахьокх цу тIа. Шергарашерга дукхагIа хулаш, лакхлуш латт рационализатораша беш бола пайда.

Эггара дикагIйола творчески рационализаторски группа лоархIаш я буровой оборудоване прокатно - ремонтни цехера группа. Цига белагалваьнна творчески дика къахьегаш ва пхелагIча разряда слесарь Е. А. Блохин, инженер - механик А. А. Гоголев. Уж юкъебоагIача творчески группас пятилетка йолаелча денз кийчъяьй ах бIаь гаргга рационализаторски предложени. Iалаьмата боккха пайда баьб радиально-сверлильни станокера оатхалаш чIоагIъяра йола приспособлени кийчъяр, гряз евни насосий поршенеш дIаоттаяр яхараш санна йолчеи, кхычеи рационализаторски предложенеша. Рационализаторскии изобретательски балха тIа хьинаре дакъа лацарах ВОИР-а Нохч - ГIалгIай областной Совета Сийлен грамоташ еннай А. Гоголева, Е. Блохина.

Хьинаре къахьегаш я энергетикий группа а. Цунна юкъевоагIа керттера энергетик А. Т. Агарков, электрооборудованеи электроснабженеи прокатно - ремонтни цеха начальник Н. Г. Любимцев, цеха воккхагIвола инженер А. Е. Павлов. Пятилетка хьалхарча кхаь шера цар кийчъяьй 18 рационализаторски предложени. Царех дукхагIъяраш производствана юкъе а йихьа пачхаьалкхенна боккха пайда хиннаб. Цар еннача рационализаторски предложенех йиллар электропередача лини, из бахьан долаш № 79, 81 йолча буровойшта бурув тохачара мукъаяьлар дизельни электростанции энергетически мощносташи. Духхьала цу предложене шера пачхаьалкхенна 8963 сом пайда бу. Цул совгIа цо торо хилийтар йиллача ханал дукха сихагIа шаккхе скважина яьккха яккха. Цар иштта эргаьккха хийцар силови трансформатораш, цо вIаштIехьдалийтар шера 10 эзар совгIа сома маьха электрически энерги кхое.

Рационализатораша - энергетикаша пайда ийбе болабир машиндаьтта ваннаехи ЭТ-160 яхача электронагревателехи душевойшкара хий дIоахдеча.

Управленей цунна чуйоагIача производственни гIулакхаш деча базан шин стенда тIа хьалтеха доал воккхагIволча механика Махинин Виктор Ивановича портрет. Ше тийнача рационализаторски предложеней дикалгеи дукхалгеи диллача хьалхара моттиг яьккхай цо рационализаторски балха тIа. Пятилетка кхаь шера цо ше а иштта кхыча автораща дакъа доацаш а кийчъяьй 52 рационализаторски предложени. Виктор Ивановича кийчъю рационализаторски предложенеш тIаерзаяь я къахьегама овсарле лакхъяра, нийслу кхоачамбоацараш дIадахара, болхлой къахьегама хьалаш тоадара. Цо еннача предложенех водомерашкара кхоачамбоацараш дIадаьхар, цо шера 12 эзар сом пайда бир. Механизма уэлаштеи доакъоштеи реконструкци а еш эргаьхай цо. Масала, шиннопневматически муфта коллектора реконструкци йир цун предложенех. Шера 13,6 эзар сом пайда бир цу предложене. Рационализаторски балха тIа иштта хьинаре къахьегарах В. И. Махинина а еннай ВОИР-а Нохч - ГIалгIай областной Совета Сийлен грамота.

Иштта дикагIйолча рационализаторех лоархIаш я тха управлене производственно - технически отдела начальник Ю. Г. Белова. Ер пятилетка йолаелча денз цо ше а кхыча новкъосташца дакъа лоацаш а 40 гаргга рационализаторски предложени кийчъяьй. Цун предложенех кийчъяьча № 79 йолча скважина лаьрхIача 178 миллиметрови эксплуатационни колонна шера пачхаьалкхенна 43,5 эзар сом пайда бир. Кхыча цун хIара кхаь-йиъ предложене шера 4—5 эзар сом пайда баьб.

А. БАКАЛЮК.

«СЕРДАЛО»
3-гIа оагI. 19 январь. 1974 шу.

Доазол дехьара

ХЬАБЕ БОЛХ БОАЦАРАШ ДУКХАГІА ХУЛ

Бе-беча басарашца, хоза кийчъяь араяьлар малхбузенгермански журналий кердача шерара номераш. Цар тІа дар хоза сурташ, сакъердаме ловцаш, ший бокъонаш беехкача 1974 шера хургдараш.

Цхьабакъда журналаш сел дерригаш а дац иштта бІубенна кхоаненга хьежаш. Масала, дІадоаржадаьча «Штерн» яхача кІиранна цкъазза арадувлача гамбургски журнала кердача шерарча номера ерригача беттагарга йІоаххала дІаоттадаь йоазув латт: «Мел тешам болаш хургба шун болх 1974 шера?» Из хаттар цхьа бахьан доацаш эттадац. Цо хьахьокх кердача шера шоай балха моттиг шоашка юсаргхиларах шеко йолаш болча малхбузенгермански гражданашкара йоккха сагото.

Массехк кІира хьалхагІа а йоахар экономически эксперташа — ФРГ-ера хьабе болх боаца нах 1974 шера 400.000 сагага дІакхоачаргба. Цхьабакъда цул тІехьагІа лийннача гІулакхаша хьахьекхар, уж нах цига дІакхаьча а Іерг ца хилар. Нюрнбергерча къахьегама федеральни ведомства лаьрхІача, ФРГ-ерей Малхбузен Берлинерей хьабе болх боаца нах декабрь бутт бовш 450.000 сагага дІакхаьчаб.

Алхха дІадахача шера тІеххьарча бетта алапи доацаш висав 120.000 гражданин. Экспертешта хетачох, ФРГ-ера хьабе болх боаца нах кердача шера цІаккха а ца хиннача тайпара дукха хила тарлу — цхьа миллион саг.

Диззача кІиргІа бе болх боацаш буса болхлойн гІулакхера нахи тІа-тІа дукхагІа хул. Алхха кІадайи кога гІирсеи промышленносте «лоацьяьча графикагІа» болх банза ца боалаш бола болхлойи гІулакхера нахи хІанз 100.000 ба.

«Унзере цайт» яхача малхбузенгермански коммунистий газето язду ФРГ промышленноста иттнел совгІа долча доакъошка болх сецаш моттигаш хинна хиларах. Тоъал йоккхий халонаш Іувшаш я гІишлошъю, кІадаш ду, кога гІирс бу промышленность. Доазош оттаду металлургически, автомобильни, хьу чакхйоахача, кхыча промышленноста доакъошка.

ФРГ къахьегамхошта кхы мел йола йоакхонаш йицъяьй беча балхах бовларах болча кхерамо. Керда шу тІакхоачаш общественноста фу хет хьожаш даьча хаттараша хьахьекхар, малхбузенгермански гражданех дукхагІбараш та керттера ловр — 1974 шера балхах ца бовлга хилар.

М. ПОДВИГИН,
ТАСС корреспондент.

Бонн.

«ІАЬРЖА ТОВАР» КІАЙЧА ХЬАЛДАРАШТА

Дукха ха йоацаш Брест яхача французски порте якорь тессар «Корого» яхача доккха доацача кемо. Полицейскешка хьалххагІе а хоам баь хиннабар кемо Франце кхоачабаьча ший тайпарча мухьах. Цудухьа сихха «Корого» яхача кемана тІадахар цар катер, тІаккха «порядок нийсъерашка» кхаьчар кема тІара доал. Люкех цаІ хьаеллаеннача хана трапа тІа гІолла ІокІалваьлар эпсар. ЙІаьхачей готтачей коридора чу нийсвелар из. Унзаре сурт эттар цун бІаргашта хьалхашка: дІакхайсе хІамаш санна бадар гІоарал дайна африканцаш. Хоба а луш дІаувттар ахкан кІайча гата курткаши хачеши ювхаш бола уж шийла мух хьекхача палуба тІа хьатІабаьлча.

Коридора чу вар Слонови Коста Береге бахача нахах 27 саг. БІаьха никъ баьб цар болх лехаш. Европе шортта ахча даккха йиш я яхаш дийцадар царна шоай мехка болаш. Наькъах дала ахча Іоадича кхы хІама эшап. Царех хІаране Париже кхаччалца вугача самолета билетага додачул дукхагІа цахар ахча «Корого» яхача кемаца беча наькъага. Цхьабакъда кхы де хІама долаш дацар: виза ца хиларах мехкара паргІатта аравала бокъо лацар. Вешта Франце а чубутаргбацар ужем, эшаш дола документаш доацаш.

Из кема ший доалахьа долаш йолча Абиджанерча «СИТРАМ» яхача компане ший кемаех цкъа санна дукхаза а пайда ийца хиннаб Африкера хІанзара лай малхбузехьарча фирмашта дІакхувлара. Цхьабакъда хІанзара рейс французски Іаьдалашта гучаяьннай.

ГІод токхаргдолаш каьхаташ вІаштІехьа а даьха кема «СИТРАМ» яхача фирмана юха дІаденнад, хІаьта африканцаш совцабаьб.

«Тхо къайлагІа кема тІа хьалтІа а даьха, трюме чудехкар — яхаш дийцар «Юманите» яхача французски газета корреспондента. — Наькъа кхоабаргда аьнна дош деннадар тхона, цудухьа тхоах цхьанне а яа хІама хьанйнаяцар. Цхьабакъда цу бІаьхача наькъа доагІаш цхьа маькха зирт деннадац тхона, нагтахьа хи бешкинг ІокІалъяйтар мара... «Корого» яхача кемаца хьалхагІа а иштта никъ баьб бІаьш болча тха даймехкахоша.

Компани гІод а текха кІалхаръяьннай. Цхьабакъда хІаьта а цун даьша селлара пайда луш дола гІулакх дуте тамаш я: доход дукхазза а дукхагІа хул къайлагІа дийна товар дІадахьарах дагадоацаш текхача компенсацел.

Л. МИЛОВАНОВ.
(АПН).

ЯЛХЛАГІЧА КОНТИНЕНТЕ

19-ча советски антарктически экспедице доакъашхой эггара хьалхара группа Антарктиде кхаьчай. Экспедице балхий программа хьакъехьа дувц СССР Гидрометслужба начальника заместителас Советски Союза Турпала Евгений ТОЛСТИКОВА.

19-ча антарктически экспедице доакъашхоша стационарни Іилман зсмаш, доахаргда Молодежная яхача Антарктически метеорологически центре. Мирный яхача обсерваторе, Восток, Новолазаревская, Беллинсгаузен, Ленинградская яхача станцешка.

Де лаьрхІа дукхха тохкамаш да. Аэродметеорогически тохкамаша лерхІ атмосферни циркуляцин Антарктика климати Іомаяра хиланза яргйоаца синоптически, спутникови, метеорологически, аэрологически, озонометрически, кхыйола даннеш хьаэцилга. Цу даннеех пайда эцаргба кемашта, эггара хьалхарча аргІанна киташ лувцача кемаштей хІаьта иштта самолеташтей гІулакх дара. Молодежная яхача метеорологически центре болх бергба хан-ханнахьа хаоттама прогнозаш телачей гидрометеорологически информаци йоаржаечей синоптически группо. Белгалдаккха доагІа, синоптикаша спутникови информацех а пайда эцаргхилар. КІезига Іомаяьча цу районашка Іалаьмате боккхача маьха я из. Молодежная яхача центре болх бе йолалургья Іилман земаш дахарах хьахиннараш цхьалхадоахаргдола «Минск-32» яха электронно - вычислительни машина. Циггача метеорологически ракетий новкъосталца дІахо Іомадергда атмосфера лакхера тІоанаш.

Экспедице программа тІа оттадаьд цхьан ханна атмосфера спектральни цІенал юста а юсташ духхьал тІайнйрзачей яьржачей сердалонагІа озона бІарчча чулоацам зувлга. Шерра дІадоладергда Москва — Молодежни наькъа тІа ионосферана зула зондировани яра балхаш. Из лоархІаме да радиоталгІеш вай планета тІа гІолла дІаяржар Іомадара. ХьалхагІа а санна хадданза сурташ доахаргда сийрдаювлача полярни анабухе.

Восток яхача станце шах бурув тоха доладеннад яхаш хоам баьбар. ХІанзле а 950 метр кІоарга Іочуяьккхай скважина. Бурув тохарагІа эггара хьалха гучадаьннараша йиш хилийтай укх тІеххьарча 20 шера Антарктидера климат хувцаяларах йола керда даннеш хьаэца. Шан сомача тІоах чакх а доаккхаш бурув теха скважинаш яхаро торо хулийтаргья 500 эзар шу хьалхагІа хинна континента палеоклимат Іомае, йиш хулийтаргья тІайовгІача укх гаргтача хана климат мишта хувцалургъя хара лард йолла. Цунца дувзаденна тохкама дІахо бурув тохаргда йІовхалей электрически способагІа.

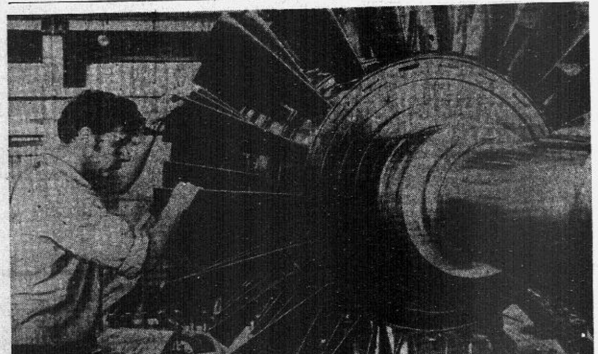
Геттара дукха доахаргда Антарктида хьалашца саг тарвалара торонаш тахкара тІадерзадаь медицински земаш. Биологически балхашта юкъе белгалдаккха доагІа Беллинсгаузен яхача станце районе антарктически тюлений шера биологически цикл Іомаяр.

Экспедице сезонни составо дІахо балхаш дергда Антарктида малхбузехьарча даькъа тІа Мак-Робертсона лаьттанна комплексни тохкамаш дара балхаш. Ламберта шан юккъерча даькъа гоннахьарча лоамий геологически сурташ даха а хІаьта иштта Болингена ахгІайренаштей Ларсемана довкъаштей рекогносцировочни геологически тохкамаш де а лаьрхІад. Программа тІа оттадаьд хьалхагІа хиннача экспедицеша гучаяьха пайданача оахкалий белгалонаш Іомаелга, геофизически аэромагнитнии съемкаш елга. Дукхха маьхера хІамаш гучадоахаргда Мирный — Восток маршрутагІа санно-гусеничнии поход йолча хана даьхача земаша.

19-ча экспедицена юкъе «Профессор Визе» яхача тохкамаш деча кемал совгІа дакъа лоацаш Дальневосточни форда пароходства чІоагІагІча шан класса «Оленек», «Василий Федосеев» яха грузовой ши кемей «Нина Сагайдак» яха рефрижераторни кемей пассажирски цхьа кемей да. Экспедице хьашт долча моттиге кхачара дикка аьттув боаккх шоай мукъагІа ялх самолети йиъ вертолети йолаш болча граждански авиацелетчикаша.

Кемай экипажашцей летчикашцей цхьана 750 саг гаргга хургья экспедици. Ерригача ялхха а советски антарктически станце Іа даккха юхе Іергва 230 саг—опытни полярникаши ялхлагІча континента бердагахьа духхьашха болха кагирхойи.

(АПН).

ДегІаух Венгерски Халкъа Республика энергетически база. Мехка кердача йоккхийча тепловой электростанцеех цаІ — 7-ча ноябра цІерагІъяр — хІанз Иното хьалъеш латт. Цунна лаьрхІа газови турбинаш хьаьяй ленинградски машинашъераша.

СУРТА ТІА: 100 киловатт нийсбола хьалхара турбина вІашагІйоллара болх беш воал советски специалист Малукин Борис.

МТИ—ТАСС сурт.

ХЬЕХАРХОЙ -КОММУНИСТАШ ВІАШАГІКХЕТАР

Дукха ха йоацаш КПСС Грозненски райкомо чакхъяьккхар районерча хьехархой - коммунистий собрани. «Юртарча юкъера дешар Іомадара школа балха хьалаш дІахо тоадара хьакъехьара» КПСС ЦК-и СССР Министрий Советеи соцам кхоачашбарахи, КПСС Нохч - ГІалгІай обкома Х а Грозненски райкома XIII а пленумий соцамаш кхоачашдарахи» собране доклад йир КПСС Грозненски горкома хьалхарча секретара Ю. В. Сухорукова.

Цо дийцар района къахьегамхоша пятилетка кхоалагІча, хоадамбеча шера халкъа боахам а культура а дегІайоалаеш даьхача толамех, юртарча школашта хьалхашка латтача декхарех.

Грозненски районе 46 школа я, царех 28 юкъера дешар дешараш а йолаш. ЛерттІа цар болх вІаштІехьбаьккхача IX пятилетка чакхйоалаш беррига нах юкъера дешар дийша хилийтара парте XXIV съездо хьалхашка оттадаь декхар кхоачашде торо лу.

Дика беркат даьннад дІадахача шера коммунисташа, школашкарча партийни организацеша, педколлективаша дешара а кхетама а болх тоабеш дика къахьегарах: дІадахача шера ерригача районе лаьрхІача успеваемость 97,6 процент хилар, цул хьалхарча шерачул 0,7 процент лакхагІа я из. Къаьстта дика я успеваемость М. И. Четвериков директор волча Победински юкъерча школе — 99 процент. Иштта дика дешара хьокхамаш долаш я Пролетарски а Алханчуртски а бархІ шера дешара школаш а.

Школай вахаре шерра юкъедоагІа къахьегамца бераш кхетаделга. Укх тІехьарча кхаь шера райснерча школашка кийчваьв 558 тракторист, 69 шофер, 152 баьцадаараш леладер. Колхозаштей совхозаштей доккха новкъостал да из.

Школай болх тоабелга, керттерча даькъе, дешара - материальни база чІоагІъярца дувзаденна да. Цу хьакъехьа дикка болх баьб районе. Райкомей райисполкомей цхьанарча заседане къоастадаьд хІара боахамо школашта де деза новкъостал. Укх дешара шера Толстов-Юрта хьайийллай 320 дешархочоа лаьрхІа йола керда школа. № 3 йолча «Сомий - баьцадаарий» совхозо Пригородное яхача юрта кийчдаьд бархІ шера дешача школана цІенош. «Ермоловский», «Аргунский» яхача совхозаша шоай чотах хьалъеш латт шиъ юкъера школа.

Баьцадаараштa оасар деш а уж чуэцаш а дика дакъа лацарах Петропавловски юкъерча школа производственни бригадана совгІата «Кубань» яха автобус еннай Ленина цІерагІча колхоза правлене.

Дикачунца цхьана хьехархойкоммунистий собране белгалдаьхар школай балхацара цІенхаштташтара кхоачамбоацараш а. Дизза кхоачашдац массанега юкъера дешар дешийтарах дола закон. Районе дукха кагийнах ба е дешаш а, е балха а боацаш лелаш. Царца бе боагІача тайпара болх бац школаша а юртий Советаша а.

Цхьайолча школашка ледара лелабу дешархошта интернациональни а атеистически а кхетам балара болх. Царна юкъе я Толстов-Юртара, Чаьчана - Юртара, Пригородненски юкъера школаш. Укхаза геттара эсала латт дына бидухьалара болх. Дешархоша библиотекашкара атеистически книжкаш эцац, е деша а дешац.

Собране тІайийцача резолюце тІа белгалдаьхад юрташкарча школашкара болх дІахо тоабара де дезараш. Школай парторганизацешта тІадиллад хІара школе районни собране соцам бувцилга а массанега юкъера дешар дешийтара закон дизза кхоачашдара де деза гІулакхаш хьадда белгалделга а.

В. ЕВДОКИМОВ,
КПСС Грозненски райкома инструктор.

ФЕ ХИЛАЛАШ

Наькъашка гІолла лелара хьалаш хьалхагІа а санна хала долаш дус. НаькъагІа лелача хІаранегара цо дІадех цІаккха а сомал ца йоаеш фе хулга, терко елга, лоралуш хулга.

Уж гІулакхаш къаьстта чІоагІа теркалдеш хила беза эггара безагІа бола мухь — нах дІа-юха кхувлилга шоаех тийша тІадилла бола водителаш. Халахете а, цу тайпара гІулакхаш доахкаш ба ала йиш йолаш бац автобусий, трамвая, таксей цхьабола шофераш.

Бокъо йоацаш сихеи бехктокхам ца хеташи таксеш хехкаш хиларца белгалбоал таксомоторни парка водителаш. Алхха цхьан дийнахьа—14 январе цар бехкагІа ши авари яьй.

Наькъашка гІолла лелара правилай 113 пункта тІа аьннад: «Машин аьрдехьа дІахьовзаеча е юха хьовзаеча хана водителa никъ бита беза цхьатарра знакаш йолча наькъагІа духьалйоагІача транспортни средствашта». Цу тІа аьннар формаина дувцаш даьсса хабар дац, наькъагІа хатар ца хилара бола тешам ба. Цхьабакъда, ше из кхоачаш ца дича а варгва аьнна хийттад таксе водителa Хатуевна. ТІаккха цунах хиннар — духьалйоагІача автомобила никъ ца а буташ, цунна тІатехай цо такси.

Иззамо долча бахьанагІа авари яьй цхьаькха таксиста Алиева. Ираза, цу хатарашка машинаш лоза мара ца еш чакхдаьннад гІулакх. ВогІа нийсдала тарлуш а ма дарий из.

Ша билла никъ кхераме ба водителашта меттел, гІашлошта а. Бакъда, цун терко еш берригаш а хилац. Алхха дІадахача цхьан кІирагІа цу тайпара хатараш хинна лозаваьв пхи гІашло. Царна юкъе — Гудермесе яха Гутар, Жаркова, кхыбараш.

ХІанз каст-каста наькъашка хоккеях ловзаш, конекаш хехкаш, кхы тайпа Іай ду ловзараш деш хул бераш.

Массехк ди хьалхагІа Заветы Ильича яхача улицагІа йоагІача машинана тІехьа тоссавеннав кхо кІаьнк. Царех цаІ, № 32 йолча школа дешархо Мирзоян Саша хьакъаста ца а могаш, дІатоссавеннача валлийсав. Ираза, тІехьа йоагІаш цхьаькха машин а нийсъенна, хатар хургдоацаш хоам бе вІаштІехьдаьннад цун водителa. Саша кулга пІелгаш лоза мара ца деш кІалхарваьннав.

Иштта хатар хиннад автомобильни наькъа йисте гувна тІара соалозаш чухехкаш баьккача Ананченко Витянеи Грицкевич Наташанеи. Тайп-тайпара човнаш а хинна, больнице дихьад бераш. Лозаваьв № 2 йолча школа дешархо Дулерайн Саша а. Гаргга кхаьча йоагІача автомобила хьалхашка гІолла тІехъэккха венна хиннав из.

ДІадахача кІирагІа республика наькъашка ерригаш а 49 авари яьй ши саг ве а вувш, 18 сага човнаш а еш.

А. ЧЕБУШЕВ.

ЛЕНИН—ДАИМ ВАЙЦА

Историе чухь Ленина карагІдаьннараш санна миллионаш болча наха деза хеташ гІулакхаш кхы лаьттан тІа цхьаькхане дац. Ленина сурт-сибат геттара гарга хиле дІаотт вайна тахан — из кхелха 50 шу дуза ха гаргаэттача хана.

Баьччацара безам чІоагІа хилара тешал да Іалаьмате дукха цун сурт-сибат тІадолаш почтови маркаш, значокаш, художественни открыткаш арахецилга. Ховш да дунен тІа В. И. Ленин веннача хана деиз цун сибат тІадолаши, иштта из хинна е ваьха моттигаш тІайолаши кхо эзар совгІа тайптайпара маркаш арахийцалга. ЛархІа хала да цун сибат тІадолаш арахийца значокаш, открыткаш. Ховш да, уж геттара дукха хилар.

Дунен пролетарната баьчча, Коммунистически партен дунен тІа эггара хьалхара социалистически паччахьалкхей хьаккелла-чун — В. И. Ленина хетаяь ше къаьстта раздел Нохч -ГІалгІайчен коллекционераша лелаяр чІоагІа дика гІулакх да.

Царех ва со а. Са коллекце тайп - тайпарча шерий, мехкий В. И. Ленина хетаяь эзар марка я, иштта баьчча тІаволаш кхо бІаь совгІа почтовии художественнии открыткаш а да.

Царга хьежача го йиш я наьха сийрда идеалаш бахьан долаш В. И. Ленина лоаттабаь къовсам. Цу коллекцех, аз уж дІамелгойтача моттигашка наха чІоагІа тоам хул. Иштта Ленинианана хетаяь эзар значок а я сога. Из са хозие я.

Царна юкъе 1924—1927 шерашка. цул тІехьагІа а хІаьта иштта тайп-тайпарча цІейшта хетаяь а арахийца значокаш я. Миччахана, цкъа Ленина сурт-сибат эІамигача значока тІа бІаргадайна, коллекци вІашагІтоха волавенначоа из уйла цІаккха а дег чура ялац. Иштта хилар сона а.

Ф. МУСТАФИН,
ГрозНИИ отдела заведующи.

КЕРДА КНИЖКА

Укх деношка Нохч - ГІалгІай книжни издательства кепа а теха эрсий меттала арахецаш да А. Н. Мочаловскен Н. В. Пасечнец яздаь «Токсически диспепси яха лазар хиннача Іаьсашта санитарни гІулакхашца дарба дар» яха брошюра. Автораша массе оагІорахьа из лазар ца хилийтара а хилча из дІадакххара а де дезарех дувц.

Колхозашкей совхозашкей лазар ца кхетийташ, унахцІена хьайбаш хьалкхедарай уж дебадарай лаьрхІа да из книжка, цо доккха новкъостал дергда хьайбаш леладеча специалисташта а а болхлошта а.

Ю. ДУДАРОВ.

ТАХАНИ КХОАНЕИ ХУРГДА

19 январь

В. И. Ленина цІерагІа культура Дворец. 13.30. Лекцей зал «Къона ленинец» яхача клубе. «Комсомола тха пионерски салют» яха хьалхарча комсомольцашца вІашагІкхетар. 18.00. 12-ча треста общежити. «Советски Союз — машари халкъий кхерамзлеи бахьан лоаттабеча къовсаме хьалхарча мутІарашка» яха лекци. 18.00. Йоккха зал. Классически халхара студе а дакъа лоацаш Халкъа оперни театра концерт. 18.00. Лекцей зал. Мукъача ден лекторе «Советско - китайски гІулакхаш» яха лекци. 18.30. «Глобус» яха кинолекторий. Документальни фильмаш гойтилга. 19.30. Лекцей зал. Болх бу шозлагІа гойтача фильмай кинотеатро. 19.00. Кагирхой салаІара сайре. Концертно - халхарий программа. Ловз «Интер» яха вокально - инструментальни ансамбль.

Химкий культура Дворец. 10.00. «Бригантина» яха клуб. «Тамашийна сигалара гІулакхаш» яха къамаьл. 17.00. «ЛадувгІа нохчгІалгІай ашарашка» яха духовой оркестра программа. 18.00. «Ха» яха клуб. «КПСС XXIV съезди къахьегамхошта коммунистически кхетам балара декхараши» яха лекци. Из чакхъяьлча кино. 18.00. «Тха кІира» яха радиожурнал. 20.00. «Прометей» яха клуб. Эстрада сайре.

«Красный молот» завода культура ЦІа. Художественни самодеятельноста доакъашхой гойтамаш.

Н. К. Крупская цІерагІа культура Дворец. 12.00. «Гайдара салют» яха Іуйре. 19.00. Кагирхой салаІара сайре.

Пролетбата цІерагІа культура ЦІа. 19.00. «Дайман дийна волаш» яха В. И. Ленина хетаяь кинофестиваль. 20.00. Кагирхой салаІара сайре.

20 январь

В. И. Ленина цІерагІа культура Дворец. 9.00, 11.00. Болх бу «Малышок» яхача берий кинотеатро. 12.00. Халхарий зал. ТІахьех «Іомале хоза халхавала» яхача хІанзарча бальни халхарий школа. 14.00. Халкъа оперни театра заняти. 14.00. Чакхдоал профсоюзий агитбригадашка хьажар. 19.00. Йоккха зал. «Атеист» яхача агиттеатра гойтамаш. «Кхалсаг-шайтІа» яха спектакль. 19.00. Кагирхой салаІара сайре. Концертнохалхарий программа. Ловз «Интер» яха ансамбль. 19.00. Лекцей зал. Болх бу шозлагІа гойтача фильмай кинотеатро.

Химкий культура Дворец. 10.00. «Чайка» яха клуб. «Вай доттагІех дола иллеш» яха Іуйре. 12.00. «Бригантина» яха клуб. «Машари къахьегами цхьана дах» яха Іуйре. 11.00. «Тоатолг» яха кинотеатр. «Сакъердаме мультфильмаш» яха киноІуйре. 14.00. Спортивни яхьаш. 18.00. «Вай Даьхе» яха радиожурнал. 20.00. «Прометей» яха клуб. Эстрадан халхарийн сайре.

«Красный молот» завода культура ЦІа. 10.00. Филателистий клуба заняти. 10.00. «Вай байракха тІа Ленина цІи я» яха Іуйре. 12.00. Болх бу «Космонавт» яхача берий кинотеатро. 14.00. А. Гайдара «Тимури цун команден», «Фаттанча кхел». «ТІема къайле» яхача книжкаех «Ше седкъий доаккха низ бола гварди» яха дешарий конференци.

Н. К. Крупская цІерагІа культура Дворец. 10.00. Болх бу «Къона ленинец» яхача берий кинотеатро. 12.00. «Ленини бераши» яха ленински дешараш. 16.00. Хьалхара паспорташ торжественно дІадулга. 19.00. Кагирхой салаІара сайре.

Пролетбата цІерагІа культура ЦІа. 12.00. Болх бу «Орленок» яхача берий кинотеатро. 18.00. «Дайман дийна волаш» яха В. И. Ленина хетаяь кинофестиваль.

КІАЛТОХАРГАХ ЛАТАР

Самбо хьисапе кІалтохаргах латара Нохч-ГІалгІай республике хьалхара моттиг яккхара 1954—1956 шерашка баьча спортсменашта юкъе яхьаш хилар укх деношка Грозне «Локомотив» спортивни общества спортзале. Яхье дакъа лоацаш бар Веденски, Грозненски, Назрановски, Наурски, Шалински, Шелковской районашкара, «Буревестник», «Динамо», «Локомотив» обществашкара спортсменаш.

Шин дийнахьа хиннача яхьашка шоай дозалах хьалхара моттигаш яьхар: Назрановски районерча И. Цолоевей, И. Нальгиеви, «Буревестник» обществерча В. Розентала, «Локомотив» обществерча Х. Мараева, М. Халадова, Б. Борникова, И. Темирбулатова, Ю. Дудуркаева, А. Довыденко, В. Степаняна.

Цу берригача спортсменаша хьалхарча моттигашца цхьана, 25—28 январе Курск яхача городе РСФСР Къулбехьа зоне ткъо шу даланза болча спортсменашта юкъе хьалхара моттигаш яхара хургйолча яхьашка дакъа лацара бокъо яьккхай.

М. МЕСТОЕВ,
Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Советe йолча физкультурен спортен комитета вокхкагІвола инструктор.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

19 январь
I ПРОГРАММА

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Босбола телевидени. Массанена йола гимнастика. 9.20 — Кердадараш. 9.30— Босбола телевидени. Берашта. «Эздий дешаш» яха теикий театра спектакль. 10.00 — Дай - ноаной шоана. Телевизорашка хьожарий письмойх. 10.30 — Музыкальни календарь. 11.15 — «Поэзия». Ленинградера передача. 11.35 — Вай бригада встречни план. 11.45 — «Ашараш — тахан». 12.30 — Босбола телевидени. ДикагІдола товараш — дукхагІа. 13.00 — Художника мастерске. «РСФСР-а халкъа художник Решетников». 13.30 — УнахцІено. Іилманпопулярни программа. Сердечно - сосудисти лазарех нах лорабар. 14.00 — Босбола телевидени. Хоккеях йола СССР-а чемпионат. 16.15 — «Къовсам дІахободаш латт» яхача телевизионни документальни фильма премьера. Африка мукъаяккхара тІехьара гІорваьнна бІухо Кабрал дагалацарах. 16.35 — Босбола телевидени. «Къаьнача моряка лувцараш» яха мультфильм. 16.55 — Цирка лампаш. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Реутовски хлопкопрядильни фабрика коллективаца вІашагІкхетар. 19.55 — Босбола телевидени. «Мишта чІоагІделар болат» яха телевизионни художественни фильм. 5-гІа сери. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Босбола телевидени. «Илли-73» яха телевизионни фестиваль чакхйоалаш хинна концерт. 1-гІча январе хиннар кердадаккхар. Йистехьлча кердадараш, передачай программа.

II ПРОГРАММА

13.00 — Халкъа творчество. Ленинах дола нохч - гІалгІай иллеш (нохчий меттала). 13.25 — «Массаза а вайца». «Октябра деношка» яха документальни фильм. 14.10—«Зорька» (гІалгІай меттала). 14.40 — «КІаьнкаш» яха художественни фильм. 15.15 — Скрипачий дунен халкъашта юкъерча конкурса лауреата Зденска Брожа концерт.

I ПРОГРАММА
20 январь

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Босбола телевидени. Берашта йола Іуйрийнара гимнастика. 9.20 — Кердадараш. 9.30 — Дешархошта. «Гургал бетта сахьат». 10.00 — Советски Союза гІулакх деш ва. 10.55—«Диканькана юхерча утарашкара сайренаш» яха художественни фильм. 12.00—«Музыкальни киоск». 12.30 — «Юртара сахьат». 13.30 — Дунен халкъашта юкъера панорама. 14.00 — Босбола телевидени. Хоккеях йола СССР чемпионат. 16.15 — Владимир Ильич Ленинах йола Маяковске произведене композици кхоачашъю Филатовс. 17.05 — Босбола телевидени. Берашта. «Сийна оалхазар» яха мультфильм. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Оаш даьча дехарах дола концерт. 19.00 — Босбола телевидени. «Киноникъбархой клуб». 20.05— Босбола телевидени. «Мишта чІоагІделар болат» яха телевизионни художественни фильм. 6-гІа сери. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Документальни экран. Передача дІахьу поэта Рождественске. 23.00 — Босбола телевидени. «Спортлото» тираж. 23.10 — Кердадараш. Передачай программа.

II ПРОГРАММА

13.00 — Партийни пропаганда энтузиасташ. Измайлов. 13.15 — Массаз вайца. «Республикана машар эш» яха документальни фильм. 13.30 — Литературни вІашагІкхетар. Передачана юкъе дакъа лоацаш ба йоазонхой Сулаев, Саганиов, Сайдулаев (нохчий меттала). 13.55 — «Господин Никто» яха художественни фильм. 15.40 — Ашарий дунен тІа. Ашараш интернациональни искусство я.

РАДИО

19 январь

6.30—«Юртара вахар» (нохчий меттала). 6.45 — Хоамаши хаоттами. 7.20 — Республикански газетий обзор. 8.25 — «Къонал» яха радиовыпуск (эрсий меттала). 13.00 — «Ленинах нохч - гІалгІай поэташа» яха передача (гІалгІай меттала). 13.20 — Художественни самодеятельноста доакъашхой концерт (гІалгІай меттала). 14.00 — «ЦІе сийгаш» (гІалгІай меттала). 14.15 — «Партийни организаци механизаторски кадраши» яха корреспонденци. 14.30 — Сценически Лениниана. Лермонтова цІерагІча театра спектакла тІара дакъа (эрсий меттала). 15.15 — Грозненски химкомбината социалистически яхье хьалха латтараштa дола концерт (эрсий меттала). 16.00 — «Вай доттагІа Іалам да» яха радиожурнал (эрсий меттала). 17.30 — «Езий шоана ашараш» яха беседа (гІалгІай меттала).

20 январь

7.10 — Республикански газетий обзор. 7.25 — Юртбоахама знаней радиошкола (гІалгІай меттала). 8.15 — Передачай программа. 8.25 — Шоана дукха еза ашараш. 12.30 — Советски Эскара бІухой письмойх дола концерт (нохчий меттала). 13.10 — «Къонабарий оазаш». Къоначa литераторий произведенех йола литературни передача (нохчий меттала). 13.30 — Интернациональни доттагІлен радиоклуб (эрсий меттала). 13.50 — Шуи письмойх дола концерт (гІалгІай меттала). 15.15 — Балха стаж — 350 шу. Иодисова болхлой тІехьенах (эрсий меттала). 15.30 — КІириндийнахьара ашарий программа (эрсий меттала). 16.00 — Дына воча гІулакхашта моттиг яц. «Чечингвино» производственно - совхозни объединене начальника Хаматханова выступлени (гІалгІай меттала). 16.15 — «Школьни глобус» (эрсий меттала). 16.30—«Иллидоах Георгий Цабадзе» яха передача (эрсий меттала). 18.30 — Иллеца доттагІал дараштa дола концерт (нохчий меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гІоллей Грозней хувцалуш морхаш а йолаш, Іуйрийна цхьаццайолча моттигашка дохк а доаллаш ха хила а фегара температура республике гІолла 5—9, Грозне 6—8 градус шелал йолаш хила а тарлу. Кхоаней ломмей кІезиг-дукха кхаьла а йолаш, лоадама йоачан а йоацаш, цхьаццайолча моттигашка дохк а доаллаш ха хилей фегара температура бийсашка 7—12, деношка 3—8 градус шелал йолаш хилей тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364051 г. Грозный, Ленина улица 11 (3-гІа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара—3-34-38; партийни вахарей культурай отделий — 3-81-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отделей бухгалтерей — 2-60-71.

Газет эрадувл шинарей, ерей, шоаттей деношка.

НАШ АДРЕС: 364051 г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-81-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем и бухгалтерии — 2-60-71.

СФ05015. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект 7/84. Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84. Заказ № 472.